

Emil CIORAN, ÎNDREPTAR PĂTIMAȘ, Humanitas, 1991.

EMIL CIORAN s-a născut la 8 aprilie 1911, la Rășinari, unde tatăl său era preot. A făcut studiile liceale în Sibiu, la „Liceul Gheorghe Lazăr“, apoi a urmat cursurile Facultății de Filozofie și Litere din București (1928–1932), încheiate cu o teză despre H. Bergson. După o bursă de studii în Germania (1933–1935), a fost, vreme de un an (1936–1937), profesor de filozofie la un liceu din Brașov. Din 1937, an când obține o bursă a statului francez pentru doctorat (care-i va fi prelungită în 1938), se stabilește la Paris.

În România, a colaborat la „Gîndirea“, „Vremea“, „Floarea de foc“, „Calendarul“, „Revista de filosofie“, „Convorbiri literare“ ș.a.

Din 1947 începe să scrie în limba franceză.

A publicat cinci cărți în țară și mai bine de zece în Franța, toate la „Gallimard“. Cartea de debut a obținut premiul Comitetului pentru premiera scriitorilor tineri needitați (1934). Pentru **Manual de descompunere** (1949) obține, în 1950, Premiul „Rivarol“.

Scrieri: **Pe culmile disperării** (București, 1934, 1990); **Cartea amăgirilor** (București, 1936, 1991); **Schimbarea la față a României** (București, 1936, 1941, 1990); **Lacrimi și sfinți** (București, 1937, 1991); **Amurgul gândurilor** (Sibiu, 1940); **Îndreptar pătimăș** (1991); **Précis de décomposition** (Paris, 1949); **Syllogismes de l'amertume** (Paris, 1952); **La tentation d'exister** (Paris, 1956); **Histoire et utopie** (Paris, 1960); **La chute dans le temps** (Paris, 1964); **Le mauvais Démon** (Paris, 1969); **De l'inconvénient d'être né** (Paris, 1973); **Écartèlement** (Paris, 1979); **Exercices d'admiration** (Paris, 1985); **Aveux et anathèmes** (Paris, 1987).

EMIL CIORAN

ÎNDREPTAR PĂTIMAȘ

HUMANITAS
BUCUREȘTI • 1991

Text îngrijit de CRISTIAN PETRU

Coperta de RADU ȘTEFLEA

© EDITURA HUMANITAS, 1991

Piața Presei Libere 1

79734 București, România

I.S.B.N. 973-28-0289-8

Notă asupra ediției

Scris între 1940 și 1944, **Îndreptar pățimaș** are două variante. Prima – de 117 pagini format mare (A4), plus o pagină finală nenumerotată, pe care e trecut un mare II (roman) – este scrisă cu cerneală neagră și are o grafie extrem de variată, de oscilantă, nervoasă, tensiona(n)tă. Ea prezintă numeroase reveniri (ștersături sau adăugiri, uneori pe verso, alteori pe file intercalate ulterior) și pare a nu se fi păstrat în întregime. Pe prima pagină sînt înscrise: data „12 Martie 1940“ (sus, în colțul din stînga), titlul „Îndreptar pățimaș“ (central, abrupt suitor spre dreapta, exact deasupra titlului inițial, tăiat cu o linie: „Breviar pățimaș“), precum și semnătura: „E. Cioran“.

Cea de-a doua variantă este în mare parte o transcriere, dar nu sînt puține pasajele reasezate sau reformulate, cele adăugate sau abandonate. Pagina inițială cuprinde, sus și oblic, titlul definitiv (subliniat dublu), ca și o fixare în timp și spațiu: „Paris 1941–1944/ Hotel Racine/ rue Racine“ (în colțul din dreapta, jos). Între cele două însemnări apare încă una, mult mai tîrzie: „Ilisible, instilisable [sic]/ impubliable./ 20 Oct. 1963“. În întregime, acest manuscris are 156 pagini de format caiet (A5), numerotate, la care se adaugă pagina de titlu. (Caietul ne-a stat la dispoziție sub formă de fotocopie, originalul fiind pierdut). Textul său este cel reprodus în volumul de față.

Trebuie spus că această ediție nu este una critică, în sens filologic, deși s-a lucrat prin confruntarea variantelor. Singura contribuție a îngrijitorului la forma în care volumul se înfățișează editorial este cuprinsul. (Cele două titluri originale de paragrafe au fost evidențiate prin diferențierea caracterelor de literă).

În ceea ce privește textul propriu-zis, am făcut operațiunile de rutină (unificarea în sensul actualizării a cazurilor de dublă grafie, completarea prescurtărilor, aducerea la zi a ortografiei și a punctuației etc.), dar am evitat actualizările morfologice sau ortografice excesive: ceea ce s-ar fi cîștigat ca prospețime temporală (oricum relativă și doar parțial realizabilă) s-ar fi pierdut ca omogenitate stilistică și, poate, ca unitate de impact. Am conservat, a-șadar, forme precum: „întunerec“, „miragii“, „peisagii“, „paseri“, „perini“, „fiece“, „săului“ (pentru „seului“), „sufăr“ (pentru „suferă“), „dorinți“, „țintirime“, „lăcate“, „acafist“, „răzimat“, „reflexie“ (pentru „reflecție“) etc; genitivele feminine în **-ei** („baltei“,

„patimei“ ș.a.); formele lungi, azi în curs de eliminare, din conjugările la indicativ ale unor verbe ca „a trebui“, „a dezvălui“, „a vîntura“ ș.a.

În cîteva cazuri, cuvintele folosite de autor au darul de a nedumeri (fără a fi fost vorba de dificultăți de descifrare). Cînd a fost cu putință, am făcut o mică intervenție lămuritoare, însă au mai rămas două-trei situații pe care a trebuit să le lăsăm ca atare („să muzeze Eroarea“ din §66; „muzeală rînjitoare“ din §42; „dezmetic“ din §62).

Un ultim aspect de relevat e cel al semnelor de pauză (virgule și linioare), deosebit de numeroase în manuscris. În general, cînd două astfel de semne s-au aflat laolaltă, am suprimat unul din ele. În puține situații, totuși, strict și vădit impuse de text, ne-am îngăduit să înlocuim un semn prin altul ori, foarte rar, să introducem sau să scoatem vreunul.

I

Cu rîvnă și amar, cercat-am să culeg roadele cerului — și n-am putut. Ele se înălțau spre nu știu ce alt cer, cînd mîinile le înfruptam în rodnicia lor.

Crengile bolților se apleacă în nădejtile rugilor noastre; acestea potolindu-se, ele își pierd fructele.

Nici flori nu înfloresc pe cer și nici poame nu rodesc. La el acasă, Dumnezeu neavînd ce pă-zi, de necaz și de urît, pustiește grădinile omului.

Nu, nu; nu pe aștri îmi voi orbi văzul. Destul mi-am pierdut din lumină cerșind pomana înălțimilor. Sătul de tot felul de ceruri — mi-am lăsat sufletul biruit de podoabele lumii.

„Apoi a pus heruvimi cu sabie de flacără ca să păzească drumul spre pomul vieții“ (Facerea, 3, 24).

Pe acest drum am cerșit de multe ori. Și trecătorii, mai săraci ca mine, întindeau palme deșarte în care lăsam să cadă obolul nădejdilor. Și cum mergeam așa în gloată năpăstuită, cărarea se-nfunda prin mlaștini și umbra crengilor de rai se pierdea în fără-urma lumii.

Nu cu sfială și cu răbdare ne vom înstăpîni în ce-a scăpat strămoșului fatal. Cuget de foc ne trebuie — și ascuțind arme și nebunii, heruvimii ostili se vor topi de para sufletului nos-tru.

Atotputernicul ne-a închis căile sale? Sădi-vom atunci alt pom, pe aici, pe unde el n-are paznici, nici săbii și nici flăcări. Vom naște paradisul la umbra caznelor — și blînd ne-om o-dihni sub ramuri pămîntene, ca îngeri ai de-săvîrșirii de o clipă. **El** să rămînă cu o veșnicie fără nimeni; noi mai departe vom păcătui, mușcînd din merele ce putrezesc sub soare. Îndrăgind științele greșelii, vom fi asemenea Lui, și — prin durerile Ispitei — mai mari chiar.

Crezut-a El prin moarte să ne facă robi și să-i slujim. Dar noi pe îndelete ne-am îndătinat în viață.

A trăi: a te specializa în eroare. A rîde de a-devărurile sigure ale sfîrșirii, a nu lua-n sea-mă absolutul, a transforma moartea în glumă și-n întîmplare nesfîrșitul. Nu poți respira

de-cît în afundurile iluziei. Simplul fapt de-a fi e copleșitor de grav, față de care Dumnezeu e biată jucărie.

Înarmați de accidenteale viețuirii, vom pustii siguranțele crude ce ne pîndesc. Vom da buzna în certitudini, ne vom năpusti în adevăruri, ne vom învrăjbi cu luminile neavenite. Vreau să trăiesc, și peste tot îmi sare duhul împotriva, apărător al pricinilor neființei.

...Astfel, iubitor de sine, scoate omul spada în cruciada erorilor.

Pe semeni îi cunosc. Adesea mi-am citit în ochii lor absenți și goi nerostul soartei sau mi-am odihnit răzvrătiri în pauzele privirii lor. Dar zbuciumul lor nu mi-e străin. Ei **vor**, ei **vor** neîncetat. Și cum nimic nu e de **vrut**, pașii mei călcau în urmele lor ca-n spini, cărarea mea șerpuia prin noroiul dorințelor lor, înălbindu-le, printr-un nimb de nefolosinți, căutarea lor fără folos.

Ei nu știu că raiul și iadul sînt înfloriri ale clipei, ale clipei înseși, că nimic nu este peste tăria extazului inutil. N-am întîlnit în mersul lor muritor oprirea eternă pe arcurile clipitelor.

Văd un arbore, un zîmbet, un răsărit, o amintire. Nu sînt fără margini în fiecare din ele? Ce mai aștept peste acel definitiv vîz, peste incurabilul vîz al fulgerului temporal?

Oamenii sufăr de viitor, se reped în viață, fug în timp, caută. Și nimic nu mă doare mai mult decît ochii lor căutători, zadarnici, dar lipsiți de zădărnicie.

Eu știu că totul e **final**, că există doar o cli-pă, fiecare clipă, că pomul vieții e răbufnirea de veșnicie, reversibilă în actele ființei.

Și astfel nu mai vreau nimic. Adesea, cînd stau în nopți, în nopți mari ce ridică în fața minții fundurile lumii, cum aș ști dacă sînt sau nu mai sînt? Și mai poți fi atunci sau poți să nu fii? Sau, prins în nedeslușirile muzicii, pierdut în ele, curățit de întîmplările respirației, cum te-ai asemui semenilor?

A nu avea decît o țintă: să fii mai inutil ca muzica. În ea nu află nici pe **este** și nici pe **nu** este. Unde te găsești ca victimă învolburată a farmecului ei? Dar nu-i ea un **nicăieri** sonor?

Oamenii nu știu să fie fără de folos. Ei au drumuri de urmat, puncte de atins, nevoi de împlinit. Ei nu gustă nedesăvîrșirea, cînd „ros-tul“ vieții e extazul acestei nedesăvîrșiri! Dar

cum să le dezvăluim suprafețele acestei taine, cum să-i încântăm de luciul unui mister și să-i îmbătăm de-o fascinație atât de simplă? Îmi vin în minte anumite nopți și anumite zile...

Tăcerile nocturne în grădinile Sudului... Spre cine se apleacă palmierii? Crengile lor par idei obosite. Altădată, când în sânge purtam mai mult alcool și mai multă Spanie, furia mea le-ar fi întors spre cer, patima ar fi îndreptat vertical oboseala lor terestră și zvîcnirile inimii le-ar fi împins spre vecinătăți de stele. Acum, sînt fericit să mă separ de aștri prin ramuri gînditoare, să gust în adierile lor o singurătate blîndă, să mă nimicesc în splendoare pe un pămînt divinizat în noapte.

Dacă am trăi în grădini, religia n-ar fi posibilă. Lipsa lor ne-a împins în dorul raiului. Spațiul fără flori și arbori îndeamnă ochii spre cer și amintește muritorilor că primul lor străbun a poposit vremelnice în veșnicie și-n umbră de pomi. Istoria e negația grădinii.

Nădejtile le datoresc nopților. Pe aripi de întunerec, întinderi nu mai existau și, singur între materie și vis, ridicam aromele decepției la miresme de fericire. Nimic nu mi se pare imposibil în noapte — acest **posibil fără timp**. Totul se prea poate — dar viitorul nu este. Ideile devin paseri de gînd — și unde zboară ele? Într-o veșnicie vag tremurătoare, ca un eter ros de reflexii.

...Așa am ajuns să privesc soarele cu un interes ciudat. Prin ce neînțelegere i-au răpit oamenii turburările și le-au transformat în binefaceri? Ce lipsă de poezie a degradat în monstru utilitar un astru pur? Nu ne-am apropiat cu toții prea omenește de razele lui și, crezîndu-l sursă de real, i-am acordat prea multă realitate? De ce vom fi proiectat **scopul** pînă și pe cer?

Nu știu pînă unde soarele **este**. Dar știu prea bine cît nu mai sînt sub el. — Cine, pe țărături de mare, în ceasuri de-a rîndul, cu ochii întredeschiși, paralel vremii, orizontal pe vis și disparent ca spuma instantanee pe nisipul înaurit, n-a resimțit amestecul de fericire și neant al risipei de strălucire — acela nu cunoaște nici una din primejdiile pe care frumusețea le-a adus în lume.

Credeam a fi tînăr sub soare, și m-am pomenit fără vîrstă. Și dacă-n miez de nopți mai aveam ani, în amiezi nu-i mai aveam. Toate vîrstele fug și rămîi ființă și neființă, prestigiu vibrant în nihilismul mistic al însoririlor.

Cum scoboram din cetatea ardeleană, în nu știu care oră a înserării și care an al tinereții, nefericit și dornic de nefericiri, prea încrezut pentru a mă gândi la soare — revelația apusului mi-a frânt subit mândria genunchilor. Membrele mele se întâlneau cu oboselile amurgului, și ce mai rămînea ca soare între petele inimii a-ngenuncheat la poalele unei agonii de aur. Și recunoștința mea trimisă astrului se îndrepta și spre Egiptul propriului suflet.

De atunci am tămîiat neconținut moartea și soarele — ca strănepot al cine știe cărui trîn-dav de pe malurile imemorale ale Nilului.

Precum iubești cărțile pe care era să plîngi, sonatele ce ți-au tăiat suflarea, parfumurile ce-ți șoptesc de renunțare, femeile rătăcite între corp și suflet — așa cu mările: te-ndrăgostești de cele ce unduiesc înecul.

N-am căutat în Mediterana poezie, nici violențe, nici vârtejuri cumplite de valuri. Acestor chemări aflat-am răspuns pe stîncile Bretaniei. Dar cum aș uita o mare în care mi-am lăsat gândurile?

Într-o memorie mai scurtă decît presimțirea de veșnicie a efemerei, aș păstra încă icoana și recunoștința albastrului inuman al mării decadente. Pe malurile ei s-au prăbușit împărății — și cîte tronuri ale sufletului...

Cînd aerul și-a suspendat neliniștea și nemărmurirea meridiană a netezit valurile într-un luci abstract, atunci știu ce e Mediterana: **realul pur**. Lumea fără cuprins: baza **efectivă** a irealității. Doar **spuma** — actualitate a nimicului — continuă ca o străduință spre ființă...

Nici unul n-avem putințe mai mari decît să plecăm în larg. Fără dor de ancorare. Rostul nestatorniciei nu-i oare a **epuiza** marea? Nici un val să nu supraviețuiască odiseei inimii. Un Ulise — cu toate cărțile. O sete de larg plecată din vrafuri, o rătăcire erudită. **A ști** toate valurile...

Pietate estetică: a purta un respect religios aparențelor, a călca pe pămînt fără nostalgia cerului, a crede că totul e posibilitate de floare — și nu de absolut.

De n-ai regretat nicicînd că n-ai aripi, pentru a nu pîngări natura cu pașii cruzi ai omului, n-ai iubit niciodată acest pămînt. De cîte ori l-am descoperit, de cîte ori l-am simțit în inimă și nu sub tălpi, aștrii spre care priveam în deșrădăcinări se transformau în ceară și

se topeau într-un sînge care uita atuncea cerul. Poți zări în sus oricît ai vrea, nu vei cunoaște înduioșarea din întîlnirile rare cu pămîntul ce-l disprețuiești în mers. Dar, față-n față cu el, în patru ochi cu trecerile lui, ce suspin de îndurerare frățească, de amar intim nu te leagă într-o îmbrățișare mișcătoare! Destul mi-am chinuit ochii cu voi, îngerii, sfinți și bolte!

Acum vreau să-nvăț respectul bulgărilor. Putea-voi să privesc **în jos** cu patima ce-mi ridică pleoapele în fioruri verticale? Ce viciu și ce chinuri în viciu împins-au ochiul în supranatural? Religia îl oprește de la menirea lui firească: să vadă. De la creștinism înapoi ochii nu mai văd.

Același om, ce merge în vîrfurile picioarelor pe lespezile bisericii, scuipe în grădini — cînd numai sub ramuri bucuria gîndurilor amestecate-n simțuri ar trebui să ridice un templu și să urzească o mitologie a senzației.

Ce să fac cu cerul, care nu știe ce-i veștejirea sau chinul și extazul înfloririi? Vreau să fiu cu lucrurile menite firii și să mor cu ele, în aceeași măsură menite muririi. De ce v-am vorbit vouă de stingere, aștri nestinși? Am căutat prea mult nimicul **în altă parte**. Dar mă întorc pe tărîmurile unde suflă ostenele. Pe ele să umblu ca un schimnic setos de păcat.

Din tot ce-i fugar — și nimic nu-i altfel — culege prin senzații esențe și intensități. Unde să cauți realul? N-ai unde. Doar în gama emoțiilor. Ce nu se ridică la ele e ca și cum n-ar fi. Un univers neutru e mai absent decît unul fictiv. Numai artistul face lumea prezentă și numai expresia salvează lucrurile din irealitatea lor fatală.

Din ce-ai trăit, ce reții? Bucuriile și durerile fără nume — dar cărora le-ai găsit unul.

Viața nu ține decît durata fiorurilor noastre. În afară de ele, ea-i pulbere vitală.

Ce vezi, ridică la rangul de vedenie; ce auzi, la nivelul muzicii. Căci: **în sine**, nimic nu este. Vibrațiile noastre constituiesc lumea; destinderile simțurilor, pauzele ei.

Precum Nimicul devine Dumnezeu prin rugăciune, așa aparența – fire prin expresie. Cuvîntul fură prerogativele neantului nemijlocit în care trăim, îi răpește fluiditatea și nestatornicia. Cum ne-am descurca în desişul senzațiilor, de nu le-am oprit în forme — **în ce nu este**? Astfel le atribuim ființă. Realitatea e aparență solidificată.

Zbuciumul negativ al cărnii, protestele biblice ale sîngelui, icoana morții imediate și vraja dezastruoasă a bolii — pălesc în fața dez-nădejzii ce emană din splendorile lumii. Și de mi-aș aminti durerea cea mai precisă și mai sfredelitoare, și cea mai sigură înnebunire a

materiei supusă eului, ele sînt șterse față de chinul extatic al împodobirilor terestre. Cînd singur în munți sau în mări, în tăceri calme sau sonore, sub brazi nostalgici sau palmieri imanenți, simțurile se ridicau cu lumea deasupra timpului, fericirea de-a fi în frumusețe și siguranța de-a o pierde în timp mă sfișiau crunt, că peisajul se risipea în substanța echivocă și sublimă a unei nemîngîiate admirații. Numai urîtenia e nedureroasă. Dar farmecul aparențelor care compromit înălțimile e mai zguduitor ca toate iadurile născocite de blîndețea omului. Nu caznele acestuia m-au scos din lume, ci din a fi văzut prea adesea raiul pe pămînt, simțurile mele s-au topit în nenoroc. De ce-n desăvîrșirea clipei absolute, un murmur de vremelnicie mă întorcea spre cruzimile timpului?

De-ai văzut un migdal înflorit scuturîndu-se blînd sub insinuările brizei și cerul iremediabil sudic scoborît între ramurile lui, ca ochiul să nu închipuie altceva deasupra înfloririi imediate — atunci te-ai scuturat și tu de clipe, ca să cazi mai amarnic în deșerturile vremii.

Frica de un sfîrșit de fioruri mi-a otrăvit raiul simțirii, căci nimic n-ar trebui isprăvit în simțurile împlîntate-n fire. Splendorile lumii m-au junghiat mai aspru ca furiile cărnii, și-am sîngerat în fericiri mai rău ca-n deznădejdi.

Rarefierea mistică a timpului în nimicul absolut al frumuseții... Cu el să-mi hrănesc aș-teptările sîngelui, cu unduțiile și răsfrîngerile armonioase ale eternei inutilități. Rosturi există numai în aparențele pentru care ai vrea să mori... Vor lua petalele locul ideilor?

Timpul cere altă sevă, vinele alt murmur, carnea alte înșelăciuni... O lume directă — și cu totul nefolositoare; trandafiri la îndemîna fiecăruia, și pe care nimfele cugetului n-ar în-drăzni să-i culeagă...

De ce vom fi căutat mîntuiri în alte lumi, cînd unduirile acesteia te pot înveșnici în nimiciri mai dulci? — Voi smulge un neant îmbătător din toate înfloririle și-mi voi crea un pat de adormiri pe corolele cîmpurilor. Și nu voi mai fugi în stele și nici nu mă voi adăposti în depărtări lunare.

Nirvanizarea estetică a lumii: a atinge supremul în supreme aparențe. A fi nimic și tot în spuma imediatului. Și a te-nălța la marginile eului, în nemijlocit și în fugar.

Doctrinile n-au vlagă, învățăturile-s stupide, convingerile ridicole și înfloriturile teoretice sterpe. Din tot ce sîntem, nu-i viață decît în țăriile sufletului. Cu ele, de nu faci

superfluă muzica și nu ridici urâtul la rangul de oracol, în ce taină te vei îngropa? Nu răzbate în puls misterul însuși al materiei și nu ne cheamă ritmul lui la melodiile nedescifrabilului?

Sînt treaz și nu știu în ce să cred; întunecat de acorduri, mai puțin. Dar de ce, cînd stau așa, absent de credințe, **viața** se preschimbă-n **eu**, și eu sînt peste tot?

Finalul muzicii lăuntrice e o topire într-un **andante** cosmic. Vijelia care suna trompete în idei se liniștește, și-un calm orizontal se prelinge ca o absență însoțită.

...Adesea mi-am simțit sufletul alături de trup. Adesea l-am simțit departe, adesea fără rost și fără căpătîi. Și cum l-aș fi urmat, în înălțări subite, smuls din așternutul inimii? Nu-i rostul lui să rătăcească în albiile simțurilor? Ce-l împinge atunci spre întinderi, în care nu pot să-l urmez? Oamenii îl **au**, dispun de el, el e al lor.

Numai eu rămîn sub mine...

Lasă-ți sufletul fără pază; cum o ia razna spre cer! Direcția lui firească e o vitregie. Prin ce mreji îl voi lega de pămînt? De-ar prinde furtunile lui patima lucrurilor ce trec și, înfrînîndu-l, să-i pun cătușele trupului! Ajunge o clipă de neseamă și-n focuri se sloboade spre alte lumi. De unde să vină văpaia subită ce-l surghiunește-n meleaguri cerești, în timp ce rămîi victimă lîng-un corp în părăsiri?

E o zvîcnire ucigașă ce-nvinge legăturile terestre, o sete de fericire în afară de fericiri, un dor de leșin astral, de pierzanie în fremătări, de înece în spume de regrete divine. Ce aripi au mijit tainic în el, ca dintr-o dată să tresalte dincolo de soare și-n zborul lui să lase-n urmă izvoarele luminii, cuprins de-o viață fără înțeles, dincolo de viață?

Ai vrea să mori de mii de ori — și el se sfîșie în vastul nicăieri.

...Am căutat tihnele sufletului în peisagii, în surîsuri, în idei. Dar el, hoinar, nu le ținea to-vărășie, ci flutura pe creștetele lumii. — Cînd va scoborî clocotul lui în preajma neființelor de fiecare zi? De-aș avea alt suflet. Un suflet mai zadarnic!

Eu știu că undeva în mine un diavol nu poate muri. Nu-mi trebuie urechi ascuțite pentru subtile chinuri, nici gust pentru oțetul sîngelui, doar tăcerea surdă în care se înfiripă un văicărit prelung. Atunci cunosc primejdia. Și cum mă întorc spre Răul despot și umilitor, el se ridică în văzduh, în creier, în ziduri — divinitate subită, aspră și ruinătoare.

Stai încremenit și-aștepți. Te aștepți. Dar ce să faci cu tine? Ce să-ți spui, împrejmuit de-atît nespus?

Ce trece prin tăcere? Cine trece? E răul tău trecînd prin tine, în afară de tine, e-un pretutîndeni al tainei tale negative.

Să te gîndești spre ce vei fi? Regretele tale n-au viitor. Și nici un viitor nu-i al tău. În timp nu mai ai loc, în timp zace groaza.

Și atunci pleci. Plecînd te uiți. În mers ești altul și **fiind** — nu mai ești.

Două atribute are omul: singurătatea și orgoliul. El viețuiește pe pămînt ca să le scoată în vileag. — Dar apare religia: un sistem de leacuri ce sapă existența. De ce-o fi născocit-o individul? Ce nevoie a organizat atîta otravă?

Zăresc soarele și mă întreb: de ce religia totuși? Mă-ntorc spre pămînt — și înhăitîndu-mă-n năprasnele lui — nu înțeleg de ce-aș fugi de el.

De cîte ori am tulit-o spre cer, amarul sub-lunar îmi surîdea și scoboram spre el, cu rîv-niri însetate. Cînd se va înnăduși de idealuri, atunci nemaiavînd loc nici pentru a fi mîndru, nici pentru a fi trist, îl voi părăsi. Dar cîtă vreme el rămîne spațiul chinurilor inspirate, ce-aș căuta aiurea?

Religia încearcă să ne lecuiească de rele — care dau un preț vieții. Singurătatea și orgoliul sînt rele **pozitive**. Absența — prin care devii **mai mult**.

N-am fost **sigur** în parfumatele nesiguranțe ale pămîntului, decît în extazele fără credință. Inima mi se vărsa pe-ntregul lumii — și n-aș-tepta nici un răspuns. Freamăt de rugăciune îndestulat de propria-i tărie.

Mîinile s-au împreunat prea mult spre un cer absent: cînd se vor întoarce ele spre infinitul dulce și amar al vremii? Extazul introspectiv al argilei, pămîntul atins de narcisism...

Omul n-a inventat o eroare mai prețioasă și o iluzie mai substanțială ca **eul**. Respiri, închipuindu-te **unic**; inima-ți bate, fiindcă ești **tu**. Cum ai sta vertical în panteism? Sau cum ai **fi**, cu un Dumnezeu deasupra ta? — În orice formă de religie, nu poți rodi în fire.

Am vrut să mă mîntui. Și toate credințele muritorilor mi-au cerut lepădarea de mine. De la **Vede**, prin Buddha și Cristos, n-am descoperit decît vrăjmași ai **necesității** mele. Mi-au oferit salvarea în **absența** mea; cu toții mi-au cerut să mă lipsesc de mine. Să fiu ei, sau Dumnezeul lor, să fiu **anonim** în nimic — cînd mîndria îmi voia **numele** și în neant.

Și nu numai atât. Îmi mai cereau să-nving durerea. Dar fără ea nu-i gust în fire: sare a vieții; **insuportabilul** ei — sîngele existenței.

Să iubesc, să am milă, să aștept, să mă de-săvîrșesc. O scară a monotoniei, cînd n-ai vrut să fii un dobitoc sub cer și nici un milog în zarea stearpă a unui oarecare absolut.

Să-mi pierd suferința în alții? Să tot descopăr semeni și iarăși semeni! Să fiu fericit grădinărindu-le prostia, cultivîndu-le josnicia — și omorîndu-mi avîntul spre dispreț?

Eul e operă de artă ce se hrănește din suferința la a cărei potolire țintește religia. Dar noblețea omului e una singură: estet al propriei individualități. Prin chin să statornicească frumusețea mărginirii lui și prin arderi să urzească substanța ei.

Omul e **artă** întrucît e mîndru și singur. El folosește pămîntul ca pretext mai valabil — măiestririi existenței lui — decît cerul.

Religiile n-au simț pentru farmecul nimicului imanent, pentru aparență ca atare. Lor le e străină pieirea în sine și vraja inutilității. Lor le e străin pămîntul. De aceea vor ele să ne mîntuie de **eu**, de cea mai ciudată înflorire sub soare.

Existența individuală e de-o atracție atît de cruntă, fiindcă s-a născut dintr-o ruptură de echilibru, dintr-o inegalitate a fondului original al vieții. Religiile vor să niveleze felurimea; să supprime individuația. Sensul mîntuirii e dis-pariția pronumelui.

Nu îndur alt absolut în afară de **accidentul** meu. Că s-a întîmplat să fiu, iluzia ființei mele mi se pare înțelesul meu suprem. Nimic nu voi îndrepta din această întîmplare.

Fiecare din noi e un convalescent nativ al propriei individuații. Întrucît nu te tămădu-iești de ea, și rămîi **în tine** fără leac, ești **om**.

Să te topești în natură, în omenire, în Dumnezeu? Dar înaintea oricărei vreri, te-ai înecat în tine.

Visam c-am murit în toate, îmi căutam oasele prin aștri — și m-am pomenit la picioarele Eului, bocindu-mi identitatea.

Umbra — față de vis — exprimă un plus vag de existență. După ce-ai născocit lumi și le-ai pierdut prin spații, te trezești cu dorul a ceva ce-ar fi — Eul — umbră de fire într-o lipsă generală de fire.

Religiile mi-au arătat cărarea fericirii, cu prețul **meu**. Dar iluzia de-a fi **aici** e mai întăritoare decît împăcarea de-a nu fi nicăieri, de-a fi prin ceruri.

...Și atunci m-am întors spre pământ și-am renunțat la mântuire.

„Adevărul nu visează niciodată“, a spus un filozof oriental. — De aceea nu ne privește el. Ce-am face cu minora lui realitate? El nu există decât în minți de dascăli, în superstiții de școală, în vulgaritatea tuturor ucenicilor.

Dar în cugetul întraripat de infinitul său, visul e mai real ca toate adevărurile.

Lumea nu **este**; ea se creează **de fiecă dată**, un fior de început ne scormone jăratecul sufletului. Eul e un promontoriu în nimic ce visează un spectacol de realitate.

Curajul te așează între un fiind și nefiind — sburător între lumi care sînt și nu sînt. Pînă-s laș, toate există, dar în armură de cavaler al duhului turtesc brazdele firii și calc semințele iluziei.

Lucrurile ce se văd ni le-am insuflat de bu-năvoie. Nu-i existența un confort al respirației? — Cum **a fi** pare preferabil contrariului său, ne-am creat obișnuința lui și ne simțim mai bine-n el. Ce interes ne-ar paște să știm că-l nălucim numai, că-l viețuim în prelungirea semitreziei noastre?

Lumina spațiului, de unde se împrăștie ca o pieire grațioasă? Din soare? — Din răsfrîngerea pe un fond albastru a arderilor sîngelui. Tot din ele se presară-n nopți scînteile înmăr-murite.

Universul e un pretext dinamic al pulsului, o autosugestie a inimii.

Zîmbetul e incompatibil cu legea cauzalității: atîta fascinație de inutilitate emană el. Prin valoarea lui „teoretică“, el e simbol al lumii.

Diferența între cauză și efect, ideea că un lucru ar putea fi sursa altuia sau c-ar avea o legătură efectivă cu altul, satisface un mediocru gust de inteligibil. Cînd știi, însă, că obiectele nu **sînt**, ci **plutesc** într-un tot aerian, legăturile între ele nu dezvăluiesc nimic, nici pentru poziția și nici pentru esența lor. Lumea nici nu s-a născut, nici n-a murit, nici nu s-a oprit la un punct și nici nu devine alta cu sprijinul timpului — ci se răsfață fără rost într-un nedefinit De-a pururi. Biruitor fugar al veșnicei evanescențe, doar Eul se înșală cu folos din cînd în cînd.

Prin umbre își poartă el povara distinctei existențe și pătează de realitate albul nimic ce-l înconjoară. Figurilor ce par a viețui, forța lui de vis le pompează seva și le-nfiripă-n

ființe. Căci viața-i o întrezărire a duhului dornic de fire, prizonier fără scăpare al neclintitei irealități.

Gîndurile s-au îndrăgostit trecător de exis-tență — și ne mîndrim că sîntem. Și pașii noș-tri, lipsiți de sfială visătoare, pîngăresc umbrele, călcînd pe ele cu încredere și siguranță. O clipă de trezire, doar; și mrejele realului vulgar s-au desfăcut, spre-a vedea ce sîntem: închipuiri de propriu gînd.

Să fie o lingușire pe care mîndria și-o oferă sieși, cînd cred a înțelege pe Caligula?

Suetoniu, vrînd să-l defăimeze și să-i demaște nebunia, lunecă într-un prinos involuntar: „El (Caligula) suferea îndeosebi de insomnie, căci nu dormea mai mult de trei ore pe noapte; și această odihnă nu era completă, ci turburată de vedenii ciudate: odată, între altele, visă că sta de vorbă cu fantoma mării“.

Același istoric ne spune că nu-și săruta pe gît soția sau amantele fără a le aminti că-i în puterea lui să le reteze capul.

Nu ascundem cu toții în mocirla sufletului dorințe posibile ca mărturisiri doar în gură de siniștri împărați? A-ți face calul consul — nu-i aici o judecată valabilă asupra oamenilor?

Și apoi într-un imperiu așa de mare, ar fi fost lipsă de gust să mai crezi în semeni.

Împărații romani ai decadentei, monștri inspirați de geniul plictiselii, au avut atîta stil în nebunie, că esteții lumii sînt măscărici de bîlci și poeții improvizatori de umbre.

De trăiam în Roma infiltrațiilor creștine, aș fi păzit statuile zeilor agonizanți sau apăram cu pieptul nihilismul cezarilor. Vraja decaden-ței este sugestia de ondulație a ostanelilor istorice și nevoia de-a suplini prin absurdități vidul gloriei și prin nebunie apusul măreției. Oricît te-ar ademeni văzduhurile, în sînge se scaldă strămoșii demenței.

Cruzimea e imorală pentru contemporani; ca **trecut**, ea se transformă în spectacol, asemenea durerii închise într-un sonet. Lepra în-săși devine un motiv estetic, dacă istoria o trece în paginile ei.

Numai clipa-i divină, infinită, iremediabilă. Clipa ce-o trăiești.

Cum o să am milă de victimele lui Caligula? Istoria-i o lecție de inumanitate. Nici un strop de sînge din trecut nu turbură acest acum în care sînt. Mai mult mă înduioșează fantoma acelei mări, ce îngrozea visurile nefericitului împărat.

Nedreapta istorie vorbește cu mai mare pre-cădere de prigonitorii creștinilor decît de martiri. În orice memorie Neron e viu și seducător; ne amintim de el cu mai multă emoție. Și din a-l fi defăimat două milenii, e mai puțin banal decît Isus. — Pilat cu o simplă întrebare a ră-mas în lumea filozofilor, care nu se rușinează a-l cita, pe cînd Ioan Evanghelistul, neavînd îndoieli, n-a putut supraviețui adorației. Creș-tinii l-au lichidat prin iubire. Iuda a devenit un simbol; trădarea și sinuciderea i-au acordat o veșnică actualitate, pe cînd Petru a rămas o piatră de biserică.

Astăzi știm cu toții că Ana și Caiafa **aveau dreptate**; ei nu puteau judeca altfel. În teatrul pătimirii de la Oberammergau, cum priveam drama antică cu ochi creștini și necreștini, în obiectivitatea dezabuzării eram tot atît de partea Mîntuitorului ca și a călăilor lui. Ana și Caiafa aveau caracter, erau **ei**; de-ar fi înțeles pe Isus, s-ar fi anulat. Cu întrebările lor atît de raționale, numai **nebuni** ar fi admis răspunsurile sublime și inexacte ale Mielului.

Întocmai ca orice creștin de astăzi sau de mîine, nu pot muri pentru Isus. Nebun de el, mai puțin. Sacrificiul lui a dat toate roadele și nici unul. Am ajuns cu toții neutri. Creștinismul e pe sfîrșite și Isus scoboară de pe cruce. Pămîntul iar se va întinde în fața omului și, înainte ca acesta să descopere alte erori, vid de credință, îi va sorbi aromele fără pedeapsa cerului.

E greu de precizat data la care bisericile vor ajunge simple monumente, și crucile, purificate de simbolul sîngelului iudaic, vor surîde inutil curiozității estetice. Pînă atunci, sîntem încă siliți să suportăm în revenirile sufletului adierile înăbușitoarei credințe.

De cîte ori creștinismul se lasă pe îndoielile mele, o neprielnicie dureroasă ia locul fastului sceptic și al răscolirilor aromate. În el nu pot respira. Miroase a îmbîcșeală. Mă astup. Mitologia lui e uzată, simbolurile vide, făgăduințele lui neavenite. Sinistră rătăcire de două mii de ani! În mobilierul vechi al sufletului, acolo mai trezește el un vag ecou, în încăperi cu ferestre închise, cu aer macabru, în prăfuirile vieții. Nu mi-a fost de vreun folos, în nici un moment al turburărilor, în nici o îmfundătură a neliniștii. Am apelat la el într-o doară, știind de la-nceput ce neputință ascunde un trecut, prea trecut.

Acest creștinism — atît de înduioșător în a-numite blîndeți trecătoare — nu cuprinde nici o cultură a mîndriei, nici o exasperare a patimilor și nici o umbră de înmulțire a eului.

În asprele singurătăți la care te obligă zborul cugetului, de-ai lua preceptele lui în ajutor, te-ai ruina-n anonim, te-ai prăbuși în ceilalți. Există-n el atîția germeni de descompunere, așa de puțin aer curat — **o religie fără munți**, de coline fără piscuri, de mări pentru flămînzi!

Cînd se apropie de mine, îmi trebuie rezerve de muzică pentru a opri emanațiile otrăvitoare ale vecinătății lui. Cu el nu pot face casă. Sau atunci o transform în farmacie.

Am căutat în cărți, în peisaje, în melodii și-n patimi, leacuri pentru răul sufletului, căci cele îmbiate de creștinism sînt veninuri microase cu care oamenii mor neștiind că răul sufletului e creștinismul însuși.

Citind orice profet al **Vechiului Testament**, sîngele deodată e mai activ în vine, pulsul se face simțit, mușchii te împing la faptă, la ho-tărîri, la ocări. Acolo, omul e de față. În **Noul**, te moleșești sub un farmec nimicitor, sub insinuări de untdelemn divin adormitor. Evangheliștii sînt maeștri ai uciderii voinței, a poftelor, a eului. Cu Sf. Ioan visez perini pe care să plîng slăbiciunile creaturii sau mîngîieri cu vameși, paradisuri și femei stricate. Omenirea n-a cunoscut o sursă de isterie mai durabilă, mai nesecată și mai echivocă. Veacuri de-a rîndul în leșinuri creștine, omul s-a consolât de propriile lui leșinuri. Dar azi? Ce-ar putea plictisi mai rău ca ele? Un spectacol iritant, fără surprize, fără emoții, nimic din creștinism nu vibrează în setea de viu, de absolut imediat și întăritor. La izvoarele lui buzele rămîn uscate și, oricîte icoane am săruta, ochii, evlavia, nădejtile ard mai stăruitor spre alte orizonturi. Miragiile Iordanului și-au istovit nuanțele și-n tot cuprinsul lui nu se mai află puțință de văzduh. Miresmele Răstignirii s-au răsfîrat spre-un cer ale cărui surse nu mai adapă nici o sete și nici un muritor. Pe cine fură încă universul lui Isus?

Leacurile orientale au îmbălsămat omul două mii de ani. Catholicismul — iudaism latin — a presărat o funingine străbătătoare pe exuberanța Mediteranei. Cum a putut el „înflori“ pe țarmurile ei divin însorite? Creștinismul e o reacțiune împotriva soarelui, iar sub forma catolică un atac paragrafic contra lui. Nu-i rostul echivoc al oricărei religii să apere omul de sursele vieții? Isus s-a substituit pe-ndelete Astrului naiv — și secole de-a rîndul în cîmpul privirii dornice de nesfîrșit și de căldură s-a așezat trupul descărnăt al celui mai îndemînat vizionar. Prin lacrimi, omul nu mai zărea nimfe senzuale și fericite, ci scheletul agățat, muștrînd dulcile zădărnicii. Catehisme și testamente au scopit ființa de timp. Că

lectura lor n-a inspirat scîrbă de infinitul putred al creștinismului, ce-ndurerat ar fi soarele de-ar afla-o! Ar mai îngădui el un singur creștin sub raza lui?

Sufletul Spaniei s-a ferecat cu voia prin catolicism. I-a fost lui frică de-a rămîne față-n față cu soarele? I-a fost lui frică de-a fugi în soare?

Italia a construit biserici, din teama de-a deveni superficială din **prea multă lumină**. Să fie pentru ea creștinismul un mormînt care s-o apere de cer — de cerul terestru, vacant, prin fericire, de Dumnezeu? — Căci există un cer al pămîntului, un azur care nu ucide, dar pe care omul riscă a-l prea îndrăgi. De acesta i-a ferit pe sudici pacostea creștină. Și-n locul lui i-a amăgit cu închipuiri deșarte și periculoase, hrănind imaginația exaltată de primăveri eterne cu aiureli de raiuri invizibile.

Fără creștinism, popoarele sudice ar fi fost osîndite la fericire. De ce n-au suportat ele o-sînda? Două mii de ani, **ochii** nu le-au folosit la nimic. Au trăit din nevăzut — în mijlocul splendorii. Cristos le-a oferit ce nu se vede. Nici o floare, numai spini; nici un surîs, numai căințe. Aparențele lumii s-au transformat în e-sențe de chin, iar greșeala — mireasmă a nimicniciei — în păcat. Farmecele s-au degradat în remușcări. Totul a devenit **moral**. Nici un loc pentru vraja inutilei ființări.

...Așa se explică de ce lemnul Crucii a putrezit și faimoasele piroane s-au ruginit de ne-păsarea noastră.

Din roadele morții m-am înfruptat mai des decît din ale vieții. Nu întindeam mîini lacome să le culeg și nici foamea nu le storcea seva cu nerăbdări vajnice. Ele creșteau în mine, prin grădinile sîngelui se desfățau înfloririle lor. Visam uitarea pe tărîmul apelor sufletului, născoceam mări liniștite de neființă și de pace — și mă trezeam în valuri mărite de sudorile spaimei.

Voi fi plămădit din substanțe pentru rodire funebre. Cînd vreau să-nmuguresc, în primă-vara mea descopăr moartea. Ies în soare, ahtiat de infinit și de nădejdi — și Ea scoboară pe dulceața razelor. În întuneric, ca muzică roteș-te-n preajma mea și mor de măreția morții-n noapte.

Eu nu sînt nicăieri; prin ea sînt peste tot. Din mine se nutrește și mă nutresc din ea. Niciodată n-am vrut să trăiesc fără să vreau să mor. Mai încleștat în ce sînt: în viață sau în moarte?

Dorința de a dispărea, fiindcă lucrurile dispar, mi-a înveninat atât de aspru setea de a fi, că-n mijlocul sclipirilor vremii suflarea mi se-năbușea și asfințitul firii mă-nvăluia cu sumedenie de umbre. Și cum vedeam timpul în toate, speram a le scăpa toate de timp.

Nevoia de a înveșnici ființele prin adorație, graba de-a le ridica prin exces de inimă din pieirea lor firească mi se părea singura istovire de preț. Nu știu să fi iubit ceva și să nu-l fi urât din a nu-l putea scuti prin zarva de foc a sufletului legii lui de nimicire. Am vrut ca toate **să fie**. Și toate nu erau decît în vremelnicele mele friguri. Lumea-mi scăpa, căci lumea nu era. Lacrimile neplînse nu se-nchegau în invizibil pentru mizeriile de aici; ele mureau în mine, triste de ineficiența extazului. De ce în timp nu se înlănțuiesc „guri de rai“? Sau în mine nu s-a sălășluit destulă veșnicie?

Cu lumea trebuie să fii darnic. Să te cheltuiești risipindu-i ființă. Ea nu-i nicăieri. Prin dărnicia noastră respiră ea. Înseși florile n-ar fi flori fără surîsul nostru. O zgîrcenie a darurilor noastre reduce natura la idee și, cu surdină-n simțuri, arborii nu mai înfrunzesc. Sufletul întreține înfățișările pe care-i geloasă re-alitatea. Căci lumea-i modificarea — în afară — a singurătății noastre.

Adorația a îndumnezeit pe Dumnezeu. Tot ea face din priveliști umbre de absolut. Efluvii de senzații pălesc cerul în fața pămîntului; farmecele firii se hrănesc din melodiile sufletului și armoniile astrilor le ascuți în văgăuni.

Am slujit în viață la mai mulți stăpîni și din fiecă clipă mi-am făcut chip cioplit. De-ar ști lucrurile stinse cît le-am iubit, ar căpăta un suflet numai să mă plîngă. Nimic din ale lumii n-am defăimat prin nepăsare. Și astfel am alunecat înfrigorat și trudnic pe nimicul ei.

În gîndurile din care lipsea pămîntul răzbă-tea chemarea himei și melodia ei. Eram, ca Apostolul, îngropat cu Isus în Dumnezeu — și-un clipit al celei mai întîmplătoare trecătoare mă-ncetățenea pe dată-n timp. La marginea lepădării, culegeam flori, și inima în dezlipiri schița semne nevăzute de îmbrățișare. — Stăpîn mi-a fost Tatăl și poate și Fiul, Diavolul și Timpul, Veșnicia și celelalte pierzări. M-am închinat fețelor lumii împătimit în ascultări, rob al zadarnicului, supus al idolilor. Căci devenirea-i înșiruire de temple prin care am îngenuncheat fugarnic, lăsîndu-mi urma prin ruina lor și rămînînd cu ăst suflet — ruină de sațiu.

De ce nu-i inima în stare să mîntuiască lumea? De ce nu mută ea lucrurile într-o nestră-mutare parfumată?

Îmi vin în minte vorbele aceluia prieten, la poalele nu mai știu căror Carpați: „Tu ești nefericit, fiindcă viața nu-i eternă“.

Deodată universul se-nvăpaie în ochii tăi. Sclipirile lor aruncă stele în fapt de ziuă. Dogoreala sufletului a descins cerul.

Prin ce minune se încinge eul în răcorile spațiului? Și cum se reazemă atîta suflet pe-un timp ca oricare altul?

Ți-ai ridicat mărginirea la tot și semnele totului te-mpodobesc cu greul lor. Capăt nu mai ai, într-o lume ce nu-i un căpătîi.

Singur ai fost și singur vei rămîne. Pe veci. Prin simțurile tale țîșnind neînțeleșul, nu circulă veselia materiei și nici țăr muririle dulci ale sănătății. Dragostea ți-a fost scrisă în negru pe tablele ursitei: cu nici o muritoare să nu uiți nesfîrșitul.

Desfată-te-n potrivnicie și-n osîndă; fii aprig în timpul putred. Cu nici o cheie nu vei deschide vreo poartă de rai. Nefericirea-i vestala ce-ți priveghează focul nestins al nenorocului. În-groapă-te de viu în el, sapă-ți mormînt în temeinica lui flacără; căci nici o amăgire sub cer nu te va face paralel soartei. Iubirea te înfundă și mai rău în ea, iubirea — suprem dezastru al ursirii.

A fi pe creștetul tău nu-i ușor. A fi pe-al lumii, mai puțin. De-aș fi un port al navigațiilor eului! Dar sînt mai mult ca lumea și lumea nu-i nimic!

Am citit slova omului. I-am cutreierat paginile, i-am răsfoit ideile. Știu pînă unde au ajuns neamurile și ce departe au mers în ispita duhului. Unele au pătimit pentru iscodirea unor formule, altele pentru ivirea unor eroi sau pentru sleirea urîtului prin credințe. Toate și-au cheltuit zăcămintele din frica de stafia vidului. Și cînd n-au mai crezut în nimic, vitalitatea nemaiputînd susține pîlpîirea înșelăciunilor fecunde, s-au predat tînjirii de apus, lîncezelii spiritului istovit.

Ce-am învățat de la ele, curiozitatea devorantă ce mă purta prin meandrele devenirii — e-o apă moartă ce răsfrînge hoiturile gîndului. Furiilor neștiinței datorez tot ce știu. Cînd tot ce-am învățat dispăre, atunci gol, cu lumea goală-n față, încep să înțeleg totul.

Am fost tovarăș cu scepticii Atenei, cu descreierații Romei, cu sfinții Spaniei, cu gânditorii nordici și cu brumele de jăratec ale poezilor britanici — dezvățat al pasiunilor inutile, închinător vicios și părăsit al tuturor inspirațiilor.

...Și la capătul lor, m-am reîntâlnit pe mine. Drumul l-am reluat fără ei, explorator al ignoranței proprii. Cine face ocolul istoriei se pră-vălește crunt în sine. La marginea trudelor de gând, omul rămîne mai singur decît la început, surîzător inocent virtualității.

Nu isprăvile-n timp ale făpturii te vor pune pe urmele împlinirii tale. Vitejește-te cu clipa, fii necruțător cu osteneala ta, nu oamenii îți vor dezvălui tainele ce zac în neștiința ta. În ea se-ascunde lumea. E destul să taci în ascultare, ca-n ea să auzi totul. Nu există nici adevăr și nici greșeală, nici obiect și nici închipuire. Reazemă-ți urechea pe lumea ce mocnește undeva în tine, și care nu trebuie să se arate ca să fie. În tine există totul, și spațiu din belșug pentru continentele cugetului.

Nimic nu ne precede, nimic nu coexistă, nimic nu ne urmează. Izolarea făpturii e izolarea totului. Ființa e un nicicînd absolut.

Cine poate fi într-atît lipsit de mîndrie încît să-ngăduie ceva în afară de el? Că înaintea ta au răsunit cîntece, sau că după tine noapțile vor continua în poezie, cu ce forță ai suporta-o?

Dacă pe înfrîngerea timpului, într-un miracol de prezență, nu sînt contemporan cu facerea și desfacerea firii, atunci ce-am fost și sînt nu-i nici măcar fiorul unei uimiri firave!

Ieri, azi, mîine. Categorii de servitori. Am bătut cărările oamenilor și n-am întîlnit decît de-aceștia. Slugi și slujnice.

Priviți cuvintele cu care anticipează încheștările leșinului frecvent — și dumiriți-vă!

Dragostea crește în ardorile banalității și se micșorează în trezirile inteligenței. Dobotocia extatică se repetă cu ușurință, căci nici o piedică nu intervine dintr-un creier luciu. „Creș-teți și vă înmulțiți“ — poruncă într-un univers de slugi, deschise spre patima orizontală și incapabile de voluptăți fără tăvăliri.

Impermeabil muzicii — omul atinge extazul pe burtă și se desfată c-un scîncet în treacăt, numind fericire esența echivocă a absolutului din șira spinării.

...Și astfel te învîrți în furnicarul infinit muritor, cu ieri, cu azi, cu mâine — și cauți punți înspre zădărnicia imediată a înfierbîntărilor facile. Slujnicele-s gata. Intri și tu în horă și, la braț cu josnicia tuturor, te pleci soartei ușoare și-ți uiți scîrba și te uiți.

Urîtul parizian, sudic și balcanic...

Vremea mucegăită pe case, fațade pe care istoria a presărat funingine... Veneția e întăritoare față de lipsa de speranță plină de farmec a străzilor dizolvante ale Parisului. Trec prin ele, și toate necazurile legate de șovăielile norocului îmi par legănări subtile, titluri de fală ce mă așază-n rînd cu orașul ostenit. În ce să cred aici? În oameni? Dar ei **au fost**. În idealuri? După atîtea, e o lipsă de stil. Astfel mă odihnesc în ostenele Franței și mă ridic la prestigiul de plictiseală a inimii ei.

Bruma își prelinge asupra Parisului umbrele de gînd și devine mai curînd expresie a istoriei decît a naturii. El e în veacul ceții. De ce n-o pot închipui sub Ludovici? Ea pare a traduce un moment și nu o esență. Natura ia parte la un asfințit istoric.

Mă-ntorc spre case și le privesc. Și fiecare din ele se-ntoarce spre mine. „Apropie-te, tu nu ești mai singur ca noi“, e șoapta tovarășelor mele în zile vide și-n nopți prelungi. Te poți în-cînta de orașele Italiei, nicăieri, însă, nu vei fi mai aproape de lucruri ce se integrează-n om.

Cînd tîrziu, purificat de suspine nocturne, te-nvîrți fără așteptări și fără dezamăgiri, în preajma bisericii Saint-Séverin, St.-Etienne-du-Mont sau ceasuri în piața St.-Sulpice, în vederea unei dimineți ce n-o dorești, cetatea fără oameni se înalță cu tine spre vastele inutilități ale tăcerii. Vei ști tu pînă unde iedera, răzlețită-n locul în care Sena oglindește Notre-Dame, s-a oglindit în tine? Adesea am scoborît cu ea înecul virtual al înclinărilor ei melancolice.

Iar în plină zi, sub cutremurul sugestiei de absență, vidul rostului tău se înviora de miresme. Acesta-i farmecul Lui, de a turna conso-lări de frumusețe peste pacostele incurabile ale sufletului, de-a umple golurile ce se nasc din viețuirea-n timp, cu impalpabile vrăji. **Ora-șul te înțelege**. Ți se depune pe răni. Te crezi pierdut: în el te regăsești. De nimeni n-ai nevoie; el e de față. Numai El te poate scuti de-o iubită — ca ea se urcă el în inimă — și, printr-o stranie rătăcire, oamenii iubesc mai mult aici. Atît am fost în el, că, părăsindu-l, mă voi des-părți de mine.

Prin străzile lui înguste, mă năpădeam de-obscuritate, și niciodată n-am văzut, ca din fundul lor, un cer mai îndepărtat. Dar pe bulevarde, el se întinde deodată deasupra ora-șului și prelungește în indefinitul lui urâtul ce visează pe case gânditoare.

Și de-aș retrăi toate azururile crescute peste mări mediterane și pîcle[le] generoase pe landele bretone, laolaltă ele n-ar încălca amintirea lui. Și când vreau să-i definesc farmecul, cad în mine și mi-l definesc: **neputința de a fi albastru**. — Norii se destramă-ncet; privești fi-șiile de azur, ce nu se întîlnesc. Ele nu pot compune un cer, ce se caută și nu se împlinește. Razele se strecoară răsfirate prin aburi nesiguri și poposesc într-un spațiu împînzit. Întindere cenușie și albă, ea acoperă veșnic ceva: **cerul** e dincolo. Parisul n-are „cer“. — Și cum îl tot aștepți, te amesteci în negura luminoasă, îți pierzi în ea un dor dezamăgit de azur, te risipești în gama sură și capricioasă a boltei aparente, cu gândul vag la un **dincolo**, pe care nu știi de îl vrei sau nu. Cerul olandez al Parisului...

Cu el m-am potrivit întotdeauna și dacă n-am avut cu nimeni acordul aceluiași înțeles, l-am avut cu el. Înălțîndu-mi privirea spre nestatornicia lui, în fiecăre înfățișare traducea nepotolirile mele. Din ceas în ceas se schimbă, se alcătuieste și se dezalcătuieste — șovăielnicie a altitudinii, demon sceptic de azurări și-n-nourări. Părăsit prea adesea în amurgul de oameni al Cetății, cum aș fi ieșit din imediatul nicăieri al dragostei, fără consolarea vecinei lui înălțimi? El e o toamnă-n floare, un sfîrșit auroral. Îl porți cu tine sub toate celelalte ceruri.

...Și când sătul de înserările-n amiază, scobori spre sud, pătîmind după primăveri, fericirea în revelația albastrului își găsește prea devreme otrava îndestulării. Deznădejdea zilelor identice, abuzul de azur, sașietatea de imaculat se înstăpînesc în tine și privești spre sursa mîngîierilor cu ură și urît. Unde să te ascunzi de-atîta cer, de neînduplecări de soare, de repetarea sinistră a splendorii? Când n-ai o inimă pentru atît albastru și nici spațiu în gânduri pentru candorile luminii, plictiseala îndulcește cu veninul și tăria iradierii crude și proiectează văgăuni de cuget pe deșertul monoton. Cum ai găsi fericiri să se măsoare cu un asemenea cer? Desăvîrșirea lui omoară un suflet născut în plăsmuiri incerte.

...Așa te întorci spre Balcanul putred, în care — de nimicnicie — huma fumeagă cu oamenii. Răstoarnă-ți țeasta îmbătată de parfumuri și de broderii de gând, sfarmă-ți visurile

din umbra catedralelor, îndoapă-te cu duhurile în care se tăvălesc zdrențe umane, și uită grațiile lucide ale spiritului.

Acel cer nu acoperă pe nimeni, căci el s-a rătăcit cu oameni cu tot. De ce s-or fi oprit pe margini de Dunăre și-n umbre de Carpați ființe născute cu cearcăne și cute, îmbătrânite de neant, sleite de-o nativă neputință? Spre Mări Negre lunecă cu toții, dar ele-s neprimitoare și-i lasă gură-cască la mal, lipsiți amarnic de înec. Plin de răzlețiri prin lume, cu ce te-ai alina între atîția amărîți? Natura acolo înflorește pe cadavre; primăverile surîd pe deznădejdi. Pămîntul negru, fără urma dulce a vreunui pas de fală, ți se ridică-n sînge. Și sîn-gele tău se înnegrește. Și tu zărești spre cer. Și cerul devine iad.

Colț blestemat de lume, timpul a rînjit nemerniciei tale, și nefericirea ta n-a înduioșat vreo inimă delicată, căutătoare de farmece funebre! — Din priveliștea Balcanilor, universul e o mahala, prin care colindă țațe veneriene și țigani asasini.

Patima lor de gunoi vast — în care rînește o veselie cu goarne de îngropăciune — n-a scornit nici măcar vreun zeu libidinos. Ce as- tru dornic de periferie ar fi căzut pe-acolo? — Viermi gălăgioși dănțuind într-o horă a leprei!

Niciodată răzvrătiri curate nu vor găsi țelină pentru îmbujorări cerești. Nădejdiile se coclesc și fiorurile se zvîntă. Nenorocul își desfășoară imensitatea.

În razna și-n înfrigurările nemîngîierii, umblînd pe-acele hotare neprevăzute-n nici un plan al Facerii, scăpate din vedere de Dumnezeu și ocolite de diavoli — doliul cugetului amintindu-și de alte spații ridică spînzurători speranțelor și tot ce-i floare-n inimă își leagă visul de un ștreang.

Prin ce miracol, într-un trup alcătuit din toate întîmplările materiei, încolțește durabil lepădarea de accidente irezistibile ale zilelor? Inspirațiile subite te aruncă — peste închipuirile tale — deasupra vieții. Dar că poți fi **consecvent**, că rămîi pe poziții în al nu știi cîtelea cer, e atît de greu de înțeles, încît mai repede pricep pe-un bețivan etern, decît pe-un mîntuitor neîntreput. După ce citești pe Buddha sau pe alt profitor de sublim, ai cere peste tot ciorbă de burtă.

Să nu le fie milă profeților de ei înșiși? Cum de nu se înduioșează de lunecarea nesăbuită pe panta înălțării fără ieșire? Sublimul n-are gust, pe cînd aromele nedesăvîșirii rătăcesc mintea, cu sugestiile lor de cădere. Monotonia revelației continue face din religie o

îndeletnicire atît de neprielnică. Pămîntul cîştigă din a nu avea sistem. Călcînd pe el, ştii prea bine că nu vei ancora nicăieri, căci insuportabilul lui întrece pe al mării. Filozofii, îndrumătorii şi binefăcătorii, în fugă după statornicie şi credin-ţă, s-au refugiat aiurea şi l-au dispreţuit. Ei ştiau că pămînt înseamnă **drept la accident** şi, cum dezertau capriciul, ce-ar fi făcut în raiul lui nărăvaş?

Pe el îmi tîrîi oasele, pe el să rămîn. Unde m-aş duce aiurea? Unde mi-aş astîmpăra furiile cu un nesaţ mai falnic şi mai crud? Cu proştii zglobii din jur, milostivindu-te bucuros de golurile lor, înăbuşi dorul depărtărilor, şi-n vrăjmăşie cu semenele nule torni treabă-n iluzii. Un zbucium fără fir în continente sterpe.

Pentru a-l abate de la perfecţiune, Demonul trimite în faţa lui Buddha dănuitoare îndemînate-n dragoste. Ele desfăşoară cele 32 magii ale dorinţei. Nu reuşesc. Apoi cele 64; nici atunci. Preafericitul rămîne nepăsător şi posibilităţile de vrajă, istovite.

Acel ce-a ştiut atîtea — şi-n primul rînd neantul cărnii — şi-a refuzat singurul mod de a greşi care-i verifica doctrina. Prin dorinţă în-vingi pămîntul la el acasă. Omorîrea ei e cri-mă în contra nimicului.

Detaşarea prinţului divin muşcînd din carnea pieritoare — ce simbol al împreunării veş-nicieii cu neantul! Dacă Buddha ceda ispitei, pitorescul echivocului în peisajul absolut al existenţei lui l-ar fi propus ca singurul model urmaşilor. Ineficienţa tentaţiei compromite pe toţi aceşti iluminaţi, care n-au vrut să trădeze Nimicul cu Viaţa — nimic şi ea, dar mai cu suc.

Muzica înlocuieşte religia din a fi salvat sublimul de la abstracţie şi monotonie. Muzicienii? **Senzuali** ai sublimului.

De s-ar aprinde azurul şi flăcările lui s-ar apleca spre creştetele omului! Nu liniştea bolţilor, nici vrăji senine sau surîsuri molcome sub lună! Ci vijelia aştrilor înnebuniţi altoită pe figurile năpraznice ale gîndului.

De ce stau lucrurile, cînd focul tău aruncă tunete spre înălţimi? Pe alei de parcuri priveşti tremurul nemişcat al frunzelor. Dar crengile tale s-au aprins în văpaia stelelor! Cîte ceruri ai îngropat în tine, că, scoborînd prin arheologii de cimitire, atîţia zei apuşi se vaită spre lumină şi îngerii, ce în sînge îşi zbat aripi cu ecou în suflet?

Nu-mi voi ochi trecuturi în care zac idoli pustiți și Isuși ai întâmplării. La ce-aș trezi stafia plînsurilor din nopțile ucise-n privegheri? N-am stropi de risipit pe cruci și pe coline și nici dorinți de trecătoare învieri. Ci-n înviforarea lumii, să fiu răscolitor de melodii, să-mi vărs vocile sîngelui în ruina de sunete a spațiului. La ce-aș mai conțeni un puls pornit spre ropot și-o carne roasă de imensitate și de cîntec?

Nu pe ape moarte vreau să visez pămîntul, ci pe stînci zdrobite de îmbrățișări de spumă.

Cutezanțele spiritului hîrbuiesc existența. Dar apoi cu ce pași delicați nu călcăm pe fărîmele ei! Ne pedepsim excesul de curaj și căutarea impudică de adevăr în calda înduioșare pentru rămășițele firii, măcinată de duhul hrăpăreț.

Ce-i mai superb ca mîndria cugetului plutind peste toate și descinzînd din cînd în cînd cu inspirată răutate printre lucruri! Un spirit dornic de aventuri e neînduplecat și cinic, plin de îndoieli și de rînjete. Ne înălțăm prin fierea vastă ce sfredelește aspectele și aruncă otrăvuri în aparențe, pentru a le gusta destrămarea și a le despuia de-o fascinație vană. Cunoștința devine întreprindere și acțiune, în patimi de hienă filozofică și-n deliruri lucide de șacal. Deodată ți-ai oprit zborul și-ai scoborît cu aripile adunate să-ți înfigi ghearele în realul de sub tine. Spiritul e vultur și șarpe, unghii și venin. Cîți colți ți-au rămas în lucruri este o întrebare pentru adîncimea duhului. În cunoaștere se dezvăluie instinctele fiarei de pradă. Vrei să stăpînești totul, să-l faci al tău — și dacă nu-i al tău, să-l sfărîmi în bucăți. Cum ți-ar scăpa ceva, cînd setea ta de nesfîrșit răzbește bolțile și mîndria înalță curcubeu peste prăpădul ideilor?!

O dată ce-ai pustiit firea și chipurile ei, semeția se îmblînzește și învăluie cu păreri de rău deșerturile din urma pașilor ei. Atunci începi să fii **uman** cu lucrurile moarte și fierea se preschimbă-n untdelemn pe rănile ființei. Cunoașterea însîngerează realul. Orgoliul spiritului se întinde peste el ca un cer asasin.

Dar de cîtă duioșie nu sîntem capabili, cînd întorși din apriga aventură, ne aplecăm cu ochi umeziți spre grădinile aparenței desfundate de foamea noastră de adevăr! Nu luăm în brațe ființele lovite de sulițele spiritului și nu se întorc spre noi săgețile ce le-am trimis spre ele? Te împaci cu lumea și sîngeri. Dar în suferința ta e-o bucurie atît de darnică, încît adie cu aripi invizibile pe toți căzuții ucigașelor tale treziri. La capătul drăceștilor avînturi ale

spiritului, te transfigurezi într-o mărinimie, ce răscumpără siluirea farmecelor zadarnice, fără de care nu poți trăi!

Cei roși de neajunsul peisajului ființei, mâncați de înșirarea deșartă a ceasurilor, cu ce bucurie nu se dăruiesc străfulgerărilor ce aruncă peste lucruri un cuprins arzător! Într-un suflet atins de vidul lumii, obsesia răzbunării e o hrană dulce și întăritoare, un element substanțial în clipe, o furie ce naște sensuri peste nonsensul general. Religiile, în ura lor împotriva a tot ce-i noblețe, onoare și patimă, au infectat sufletele de lașitate, le-au despuiat de freamăte noi, de conținuturi vijelioase. În nimic n-au lovit ele mai rău ca-n nevoia omului de-a fi **el**, prin răzbunare. Ce aberație să-ți ierți vrăjmașul, să-i oferi toți obrații inventați de-o ridicolă pudoare, ca să scuipe și să pălmuiască tîrîtoarele din jur, pe care instinctele te mîna să calci fioros!

Omul e om, în neîngăduințe. Ți-a făcut cineva rău? Dospește ura-n tine, răsucește-ți amarul tainic, frige-ți vinele clocotitoare. În nopți, cînd te cuprinde liniștea vastă, nu cădea-n uitarea destructivă a meditației — arde-ți cu durere și furie tărăgănarea cărnii, înfîge-ți veninul năpraznic în măruntaiele dușmanului. Cum ai prelungi altfel viețuirea searbădă?

Vrăjmași găsești pe unde vrei. Gîndul răzbunării întreține o flacără continuă, o sete absolută și, mai mult decît orice plăcere, te așază prezent în lume, lingușindu-ți năzuințele și anii, căci tînăr, rău, lacom de rosturi și de răsturnări, spre ce-ai crește avînturile urii și-ale furiei contrariate!

Popoarele războinice n-au fost crude și aventuroase din poftă de pradă, ci din oroarea de identitate a zilelor, din lipsa de ideal a fericirii. Obsesia sîngelui derivă din infinitul plictiselii, din insuportabilul păcii. Așa și indivizii. Cum ar îngădui ei să lîncezească într-un căscat de nepăsare și-n voluptăți mărunte?

Ce-aș face cu blîndețea și cu celelalte lumi spre care mă îndrumă o religie fără active deznădejdi? Ce-aș face cu liniștea mea? Nu pot să mă împac cu mine, cu ceilalți, cu lucrurile. Și nici cu Dumnezeu. Cu el în nici un fel. Să stau nătîng adorator în brațele lui reci? Dar n-am nevoie de-un culcuș de babe ostenite. Pe spinii acestei lumi mă odihnesc mai bine, și cînd mă înfierbînt devin și eu un spin în trupul Ziditorului și al zidurilor lui.

Iubesc trecutul sîngeros al Angliei, pirateria în moravuri și literatură, viforul patetic de crimă și de poezie. Există scris al vreunui neam în care stropi de sînge să izbucnească mai

năvalnic în strofe? Sau vreo inspirație mai sălbatică, mai divin imorală, mai falnic asasină? Dar ce lamentabil a sfârșit acest popor la porțile parlamentului! Unde sînt pirații de altădată, ce purtau pe mări dorinți de sînge, de cîștig și de necunoscut?

Un neam cunoaște faima în epoci de aventurieri, de vagabonzi, de dezrădăcinați nostalgici, cînd ura, răzbunarea și onoarea deschid inimile spre orizonturi și fac din cuceriri îndemnul de seamă al existenței. Pe dată ce englezii au încetat să fie cruzi și au preferat fericirea cutezanței, bogăția înflăcăării, banul nebuniei, au intrat fără scăpare în apusul rușinos, în calcul, în bursă, în democrație și-n agonie. Rațiunea s-a înscăunat în viața lor — rațiunea ce omoară avîntul națiilor și al indivizilor. Un popor **așezat** — e un popor pierdut, întocmai ca un ins **cuminte**. Imperiile se fac de oameni fără căpătîi, de derbedei, de lichele agresive, se conduc și se pierd de deputați, de ideologii și de principii. — Napoleon a fost un smintit din zarea bunului-simț. Franța suferea sub el „fără rost“. Dar o țară nu **este** decît prin aventură. Pe vremea cînd francezii iubeau să moară din pasiune și glorie, un paradox parizian era mai greu și mai hotărîtor decît un ultimatum. Saloanele hotărau soarta lumii, în dosul inteligenței se adăposteau văpăi și **stilul** era înflorirea civilă a setei de stăpînire. Spiritul își susținea obrăznicile subtile pe excese vitale. Secolul luminilor traducea în goblenuri și lucidități granița inutilă a forței și dezamăgirile savante ale puterii.

O națiune se stinge cînd începe să **conserve** și cînd în **spleen** sau **ennui** răzbate doar oboseala de glorie și de bravură.

Dorința de mărire și de inutilitate e scuza supremă a unui popor. Bunul-simț — moartea lui.

Născut din neam fără noroc, la ce-ai osîndi ursita mîrșavă și-ai îndulci prin lămuriri haina hărăzire? La poalele Carpaților mersul lumii trece pe lîngă om și soarele se-neacă în bălegar și în vulgaritate. Nici un ideal nu stropește veselie mortuară a supușilor vremii, în preajma aceea de Răsărit.

Treaz, te ucide urîtul. Vidul agresiv al dureroasei Patrii și pustiul ce vîntură în sufletul fiilor ei te mîină-n cîrciumă și în bordel, ca-n transe de periferie să uiți amarul de veacuri al țării și lipsa de podoabe pe stemele și stepele inimii. Așa te-mbeți și-njuri, ca să nu-ngenunchi și să te rogi.

Mîhnit de-atîți neoameni, cu poiene și livezi înșeli deșertul natal. În codru, valahul s-a consolată de urgii; în codru, tu te-ai consola de el.

A fost scris ca urmașii sîngelui dac și a[i] altor ginți nesigure și turburi să nu-și înțelenească nici un gînd în fericire și stropii noștri să înmănuncheze în șirag de nemîngîieri moșteniri de seminții înfrînte. Suspînul și blestemul au fost strategia noastră, ciobani ruți din vreo stea a destrămării, rînduiți suirilor spre cer și înjosirii în timp.

Robia nativă a stins suflarea slavei într-un neam încercat de osînde. Orgoliul făpturii îi e străin. Nici ifosul măcar nu-i cunoscut păstorilor de turme și nu de idealuri.

De-aș avea naivități de înger și credințe de copil, nici atunci n-aș fi vlăstarul lui încrezător. Din naștere cu ochiul treaz — și mai trezit încă de tărîmuri unde suflă duhul, calc sîngerîndu-mi mîndria pe cătușele sub care se boltește din începuturi popor de slugi ce-și pîngărește rostul. La vreun liman, nu va ajunge. Restriștea-i soarta lui.

Să-i născocesc chemări pe care el le dezmente, nu mai pot. Viețuirea lui rănește tot ce se-nalță deasupra dezamăgirii. Orice nădejde e nesăbuire, iar a fi profet e un exercițiu de cinism.

Și inimii parcă i-a pus chingă, micimi de doină, iar darnicului Timp i-a răsucit curele să nu cumva să fugă cu pași repezi spre viitor.

— Ce nație-i asta? — te-ntreabă mintea înfrigurată. Mersul ei nu s-aude-n lume.

— El se aude-n deznădejdea mea.

Gîrbovita soartă, cine să i-o îndrepte? Și cerul se strîmbă parcă scîrbit de neînfăptuirile valahe — și din înălțime, cu dispreț, îi azvîrle, ca un plocon dorit, dezlegare de orice menire.

Încotro să privești, de cine să fii mîndru?

Neam de nevoiași, nețărîmurit în nenoroc, creat spre a mări tristețea celor născuți triști... Într-o conștiință amurgită și obosită-n țări putrede de slavă, ce nu mai au trebuință de viitor, nesoarta valahă adaugă o umbră grea înfinitului de întuneric al sufletului. Doar așa mai respiră poporul de păstori în gîndurile ce-au făcut ocolul Ninivelor trecute și prezente. Cărui alt rost ar corespunde căciuli seculare în vraja negativă a toamnelor spiritului?

...Strămoși ce v-ați gemut anii în fluier, în mine nu mai sînteți. Cîntecele voastre n-au răsunset în doruri pline de dulci înstrăinări și de meleaguri norocoase. Alături de voi, singur

mă voi stinge. Și oasele mele nu vă vor povesti pe unde mi-am pierdut onoarea măduvei și
licăririle creierului.

II

De-aș conduce oști, le-aș duce la moarte fără minciuni: fără patrie, fără ideal și fără hoția vreunei răsplate sau a cerului. Le-aș spune tot — și-n primul rînd ce fără preț e viața și moartea. În mod cinstit nu poți îmbărbăta decît în numele nefirii; cum există ceva, sacrificiul, cît de mic, e pagubă ireparabilă.

Moartea-i o fantomă, ca și viața. Nu pot muri decît știind că-n rostul lor nu e nici pierdere și nici cîștig.

Au fost, cu toate astea, șefi de oști pe cale de a nu se înșela...

E greu să iubești pe Marc Aureliu; să nu-l iubești, tot așa. Să scrii despre moarte și nimicnicie, noaptea într-un cort, să măsoți micimile vieții în zăngănitul armelor! Ca paradox uman, e tot așa de straniu ca Nero sau Caligula. Dar ce mare era împăratul gînditor, de nu făcea școală la stoici și nu-și îngrădea simțirea într-o învățătură de mîna a doua! Tot ce-i doctrină în el e mediocru. Concepția materiei, a elementelor, resemnarea ca principiu — nu mai privesc pe nimeni. Sistemul e moartea filozofilor, cu atît mai mult a împăraților.

Din toate reflexiile lui, nu-i viu și rodnic decît fiorul izolării. În cel mai mare imperiu, capul n-are pe ce se sprijini; în cea mai mare stăpînire, cel mai puternic nu dispune decît de ideea sfîrșitului. Marc Aureliu e simbolul pur al ciudățeniilor decadenței, al vrăjii ce emană din apusurile de cultură.

Pămîntul e al tău — și tu n-ai alt sălaș decît zădărnicia. De-ar fi urmat el pe tragicii greci, neînlănțuit în doctrină, ce exclamații n-ar fi înregistrat spiritul uman! Stoicismul i-a impus o pudoare — care ne jenează. Și el însuși, de n-ar fi fost stingherit de învățători, de n-ar fi suferit de plaga uceniciei — cîte din deznădejile faptelor de arme nu s-ar fi amestecat în gîndurile ce le neagă cu o bunăvoință ce ne dezamăgește!

Marc Aureliu n-a avut conștiința neantului **ca războinic**. Ce poezie stranie am pierdut! Searbăda înțelepciune l-a ferit de contradicțiile care dau atracție de mister vieții. E prea multă acceptare în împăratul roman, prea multă împăcare, prea multă rușine de extremitățile cugetului. În sfîrșit, prea multă **datorie**. Să-l fi văzut, însă, în fruntea legiunilor ducîndu-le spre mărire cu un dispreț echivalent patimei de cucerire! — Trăim cu adevărat încercînd o pasiune cu contrariul ei. A nu lua un leac fără otravă, și viceversa. Cînd urci o pantă fii

simultan în punctul simetric al scoborișului. În felul acesta nimic nu-ți scapă din putințele de-a fi.

La toate întrebările noastre răspunsul Plictiselii e același: lumea asta e o lume răsuflată.

Astfel, te hotărăști să faci totul împotriva Ei.

Noul nu există decît în noi. Nici în lucruri și nici în ființe. „Realul“ e o feerie de aparențe ce te încîntă, cîtă vreme cîntecul tău sprijină ritmul jocului lor. Fără înstrunirea noastră, vâlul ce susține parada numită viață se sfîșie în fulgi plutitori de iluzie — și din tot ce se desfășura văzului nu mai rămîn nici măcar umbrele realului amăgitor.

Funcția plictiselii e sfîșierea aceluia vâl. — Avea-vom noi atîta putere de cîntec, încît să-l unduim mai departe peste o lume fictivă, **existentă** în vîlvîirea închipuirii noastre?

Întreaga fire e-o înșelare decorativă a muzicii lăuntrice.

În dosul lumii nu se-ascunde altă lume și nimicul nu tănuiește nimic. Oricît ai săpa căutînd comori, zadarnică e scormonirea: aurul e risipit în duh, dar duhul e departe de-a fi aur. Să defaimi viața prin nefolositoare arheologii? **Urme** nu sînt. Cine să le fi lăsat? Nimicul nu pătează nimic. Ce pași să fi trecut pe sub pămînt, cînd nu există nici un **sub**?

Rămîi cîrmaci pe undele aparenței și nu te scoborî în sol al straturilor ascunse. Irealitatea e la fel. Că ești la suprafața mării sau în adîncul ei, tu nu poți ști în nici un loc mai mult decît în cel [în] care te afli. Și nu te afli nicăieri, căci nicăieri e vastul pretutindeni.

Visul nu-i mai înșelător ca spuză a somnului sau a trudnicei cazne din zi. Vis e peste tot. Vedeniile impalpabile ale nopții cum ar fi geloase pe stafiile zvonite-n harța dintre muritori?! Alcătuirile lumii se-ntrec în nălucire.

Din a întreține patimi într-un univers fantomal, omul e vrednic de faimă.

Tu, însă, urmează-ți calea și cu urgie gînditoare apleacă-ți razele s-o luminezi, asemeni unui soare sceptic.

Cînd nu năzuiești prin înclinări firești spre împliniri și fapte, ce te împinge cu strășnicie spre săvîrșiri? Și negăsind nici o dovadă împotriva trîndăviei, ce te mîină spre febra ceasurilor și-a actelor? De unde remușcarea risipirii vremii, după ce-ai întrevăzut substanța de deșertăciune a timpului?

Fiece clipă se pierde pe vecie. Un **în curînd** al neființei te paște la întretăierea respirației cu lumea. Ce amîni, ai amînat pe totdeauna. Moartea e de față, iar tu nu poți rămîne **putință** în ea — eliminare incurabilă a posibilului.

De nu m-ar fi urmărit acel **în curînd** fatal, nimic n-aș fi adăugat înregistrărilor simțurilor. Toate le-aș fi lăsat pe seama bătrîneții. Cine nu-i pîndit de chemările sfîrșitului are timp nesfîrșit. Și de aceea nimic nu-ndeplinește. Orice înfăptuire — și-n primul rînd înfăptuirea ta — derivă din obsesia statornică a morții. Chemările ei creează voința, dau accente patimilor și răscolesc instinctele. Frigurile acțiunii sînt ecoul ei în timp. De n-aș simți că sînt deschis morții oricînd, că n-am acoperire și întărituri din partea ei, nimic n-aș ști, nimic n-aș vrea să știu, nimic n-aș fi și nimic n-aș vrea să fiu.

Dar văd că ea-i **aci**. O văd. O fug și o apropii. Sînt ea și nu sînt ea. Ce-i rană-n mine e spuzeala ei. Și-s rană peste tot.

Am întrezărit adesea, purtat pe melodiile nesomnului, lumina galbenă a dimineților și lucrurile nehotărîte de-a se deștepta. Paseri ciripeau fără rost unei naturi înstrăinate parcă pe veci de ziuă. Și gîndurile mele ciripeau și ele, dar înapoi spre noapte. Atunci vedeam sclipirea violetă a morții și încercam zadarnic să mă presar pe lipsa de vecie a zorilor, să cred în dimineți.

...Și dacă-mi port amintirea spre toți aceia, de la care am învățat ceva, mi se pare că secretul atracției lor pleca din vecinătatea morții. Fiind veșnic la margine, ei se aflau pe tărîmul firesc al cunoașterii. În glasul lor răzbătea agonia savantă a materiei, cu destinul ei firav și dureros, și cuvintele lor se desprindeau grave și inutile, nervoase și amare — concepte în dezastru, în înfloriri finale. Căldură n-am întîlnit decît în sufletul lor. Din ei emanau miresme gîndite, sentințe purtate pe-un agresiv parfum. Amestecul de boală și vitalitate răstoarnă ciudat alcătuirile firești, căci ei nu erau pe nici un meleag și erau pe toate. Răul ascuns în frăgezimile vieții — ce coexistență de toamnă și de primăvară în idei! N-am iubit decît pe cei ce n-au înțepenit în nici un anotimp — și-n preajma lor, împrejmuiți de moarte, uitam climatul spiritului, devenind spirit cu ei.

Că oamenilor nu le e rușine să existe, de mult, de mult o știu. N-am conținut a mă mira de mersul lor încrezător, de ochii lor întrebători, dar fără chin, de ținuta lor trufașă de viermi verticali. Nu i-am văzut recunoscători pămîntului și nici închinîndu-se cu galeșă cucernicie

rodirilor lui trecătoare. Adorația-i un fruct al izolării. Și muritorii zilnici — ce veșnici ar fi de-ar cheltui puterile în suspine bucuroase, de-ar avea atâtea iluzii că pașii lor ar călca pe-un univers de catifea! Dar nu! Pe unde trece omul nu-i decît prăpăd și siluire a aparenței. N-am zărit în el frigurile cu care să umple spațiul și să pălească cerul. Viața laolaltă nu-i de îndurat decît într-un extaz comun și nimic nu-i mai rar sub soare decît extazul.

Soarele lucește ca să ne-ncălzim? Noaptea ne-acoperă ca să ne acoperim de somn? Marea, ca s-o cucerim? — De cînd **folosul** a apărut în lume, lumea nu mai e. Nu mai e în farmec. Doar adorația respectă lucrurile în ele însele, și viața nu-i viață fără lacrimile de fericire ale suferințelor prilejuite de ea. Pe pajiștile ei înșelătoare m-am înălțat cu ea cu tot, cînd inima în dans se măcina de-un cîntec ruinător. — Cum m-ar înghiți pămîntul pe care l-am îmbrățișat cu lacrimi și l-am disprețuit cu sînge? Să putrezesc sub el, sub el ce nu-i eternitate decît ca mormînt? Nici un fior să nu strămute cimitirele spre un pămînt mai pur?

...Așa ajungi să te scalzi cu egală patimă în naștere, în tinerețe, în moarte, în nimic și-n veșnicie — nepăsător de țeluri, scîrbit de rosturi și de desăvîrșiri. Oriunde-ai merge — e același lucru. Spui: **veșnicie**, fiindcă fiorurile tale au frînt timpul— și cînd ele au fost înfrînte de timp zici: **nimic**.

Vinele se umflă de un suflu cald — și atunci tremuri de speranțe, și-ți spui: **viață**, **tinerețe**, și te gîndești cu freamăt la dragoste și la viitor. — Sau cînd în ele circulă gînduri numai, și adieri de teamă, cu liniști dureroase, atunci îți zici: **moarte**, și toate bălăriile timpului ți se-ncîrcesc în suflet.

Astfel îți dai seama de rostul tău de pățimaș al aparențelor. Cu o înflăcărare suferindă continui a te alipi și a te dezlipi de toate, uzînd după împrejurare, orbit sau dezmoțit, nețărnută vremea careia te-ai dăruit.

De n-ar săpa răul patimii nocturne o minte șubrează, aș curma somnul și-aș imprimăvăra întunecimile. Dar n-am destulă sevă pentru mugurii nopților... Prea adeseori silit a le veghea sterp liniștea, cu mine în fața mea, rămîn buimac în nevirii de gînd.

Ce-aș născoci în șesuri de idei și într-un zero mut al simțirii? Așa dorești nemaivăzute lighioane să-ți muște carnea ostenită, ca sîngele să-ți sfîrîie și să-ți devină suflet.

Fără otrăviri pățimașe nu apar zorile — răbufniri în finaluri de noapte ale rănilor noastre. — Sîngeri? Atunci pîndește aurora și soarele se plămădește-n tine.

Tot ce se naște și e viu pornește din înăsprirea suferinței în luptă cu lumina. Ziua? Sănătate a viciilor noastre.

Un **decadent** al zorilor...

Obosit de-a ști atâtea și mai obosit de-a le lămuri, invidiezi pe Jupiter c-a-nlocuit prin trăznete cuvintele.

Să treci vocile pe hîrtie și tainele în vorbe! Spiritul vrea să explice sufletul. Greșeală vicioasă ce definește omul; **cuprinsul** ei, cultura.

Boala tălmăcirii — crimă împotriva virtualității și a muzicii...

Prin vorbe ne ușurăm de poveri, prin care am fi **mai mult**. Cei ce nu scriu, cei ce nu se scriu, **există** neatînși, sînt infinit prezenți.

Spiritul roade **posibilul**. Și ceea ce numim cultură e o lepădare de izvoarele noastre. Neființele lumii devin ființe prin cuvînt, cu prețul **nostru**. Expresia dă viață pe cadavrul plăsmuitorului. Nimic din ce ai **spus** nu mai e al tău. Și nici tu nu-ți mai aparții.

Nici o noapte pe care am înțeles-o nu mai e a mea. Și nici o dragoste.

Văd carnea din jurul meu. Văd carnea mea și cea de pretutindeni. Hoit dulce și-nduioșător. Prin ea învață duhul ce e cald și frig; prin ea se cațără viermii în idei.

Cele mai pure reflexii, făcînd drumul contrar al nemuririi, nu vor ajunge să ne dea icoana nesfîrșitului muritor ca un fior subit al ei. E ceva putred pînă la sublim în carnea asta. Vajnică vremelnicie accesibilă pipăitului. Absolut pe sfîrșite dezvăluit senzației. Plăcerea-n plînset și plînsetu-n plăcere — e tot secretul și substanța ei. O simt aici, atît de aproape, atît de puțin veșnică, la îndemîna mofturilor — și-o văd apoi întinsă în culcușul subteran, violetă, verde, vis teșit, spoială de fostă existență, rînjind lichid răzvrătirilor de altădată, sălaș defunct în care s-au dospit dragostele.

A fi: alternanță de cald și de frig. Și cîteva nădejdi în plus. Să calc peste trup, să strivesc germenii de viermi ce se frămîntă și roiesc sub gînduri, și poartă-n zeama lor invizibilă imensa neființă. O, nu! **Cu ei** voi merge înainte pe pămînt, pe spațiul lor nativ.

„Boala dorinței“, la care se împotrivesc religiile, voi ști cum s-o îngrijesc. Nu eu voi pune capăt zbuciumului fatal și-ndurerării mîndre a cărnii. Tragicul ei apostolat îl voi urma cu învieri de victimă. De ce mi-aș pironi priviri spre ceruri, cînd în preajmă-mi, în mine, în ce-i mai al meu, se zbate ea în părăsiri atît de crunte!

Un **vai!** trecut în materie, o exclamație ce-a prins formă — atîta-i trupul omului.

Și de aceea încheieturile lui emană o vagă tînguire, ce se-nfiripă-n glas sfișietor în scîrțîitul oaselor și moare apoi în moleșeala suferindă a săului. — În răcelile lui simți lespezi și toate absențele nemărmuririlor; dorințele s-au furișat în mortăciunea lui, în sîngele stătut, iar în înfierbîntări foiesc dorințe ca-ntr-un infern de raze. Căci frigul lui preschimbă-n sloiuri zvîcnirile nebune ale dragostei, precum căldurile lui ridică-n dragoste scîrba și nimicul ei. — Astfel ajungi să-l îndrăgești cu milă, să-i pipăi — trup milostivit de trup — rosturile pieritoare și să-ți zici: ce fără nimeni e trupul omului!

Destin valah

N-ai nevoie de boli să-ți biciuiască duhul, nici de fatalități să-ți macine adormirile minții. Ia seama necontentit la neamul ursit nesoartei și, de-ai face din sufletul tău inventarul raiului, nu vei găsi puterea să cazii pradă alinării. Va rămîne sub fericirile tale un spin, mai crîncen și mai ascuțit ca ghearele scorpiilor demente din povești, ce te va însîngera în dulcețile uitării și-ți va iscodi în sîngele fără străbuni un lichid lepros și infinit prevestitor. Cot la cot cu așa-ziși[i] oameni, umăr la umăr cu stafii de idealuri roase de cari[i], înnămolit în decepții ce se-ntind ca rufele murdare, viața devine o gîrlă a resemnării, devenirea o putoare cosmică atenuată de ridicol. Cine a ucis viitorul într-un neam fără trecut?

Oriîncotro te-ai duce, blestemul lui te urmărește, îți muncește veghile, te chinui pentru el, căci oricît ai urî acele Ursitoare ce i-au anulat destinul din veacuri peste veacuri — universul nu te mîngîie de spațiul nefericirii în care te-ai născut. Nenorocul valah simțit în vine face cît boala lui Pascal — și, pînă-n gît fiind în el, ești Iov automat. Ce nevoie să ai de lepră cînd soarta te-a plămădit și treaz, și valah? O dramă de două ori n-are deznodămînt, acțiunea fiind funebră de la temelie!

De-ai putea măcar disprețui acel nenoroc. Dar el e mult prea mare. Îți zdrobește ironia, îți ciuntește surîsul, îți spulberă ușurințele deșteptăciunii. Ai vrea să ai bunăvoință. Dar cum? Îți zici: țara ta e-un cimitir superficial! — Și cu cît îndulcești ireparabilul, cu atît îți crește mîhnirea. Ocnaș al timpului e orice român.

Tu îți cunoști semenii de Valahie și rînjetul lor mios de hoți de cai trecuți prin saloane. Înfrîngeri de o mie de ani au născut lichelele înfumurate de-o istețime stearpă, iar în țăranul vlăguit de dureri fără suflu, un văz al lumii alcătuit din glod și țuică — și cruci

strîmbe de lemn ce veghează morți fără mîndrie. În țintirimele de țară desprinzi simboluri pentru țara însăși, căci în nici o parte a lumii atîtea bălării n-au acoperit amintirea celor ce au fost cu o atît de generoasă demonstrație a uitării. Să nu fi lăsat Roma nici o picătură în sîngele aceluia neam? Să nu fi moștenit el, cu cele cîteva cuvinte ale ei, și urme de orgoliu, de înălțare, de putere? Să nu fim demni măcar de sclavii ei? Trecerea noastră prin lume nu poate trezi îngăduință nici scursurilor romane.

Cu țara ta te întâlnești din nevoia de o deznădejde-n plus, din setea de un spor de nefericire. Sînt român prin fondul de autoumilire existent în condiția omului. Nimic nu mă lingusește de-a aparține aceluia spațiu, decît năzuința de-a zace în dureri a căror vină nu o port și de a-mi gîtui orgoliul în incurabila vădire a neființei noastre. Ceilalți oameni sînt sau nu sînt. Dar nici unii nu-s așa de **puțin** ca noi! Atît de puțintel! Diminutivul e divinitatea noastră. Pînă și moartea e de mîna a doua în „piciorul de plai“ al infinitezimalului național.

Țara nu ne-o îndrăgim decît ca sursă de nemîngîiere. De-ar deveni măcar o pacoste! Și în rău trebuie să fim îngăduitori cu ea, să-i acordăm onoarea uneia de care nu-i capabilă. — Nimicire! Frînge-mi cugetul!

Ce piază rea a pecetluit începuturile noastre? Și ce sigiliu a întipărit semnele lipsei de menire ca o rușine inițială? Nici o cunună de mărire n-a-mpodobit vreodată tivdă de valah. Cu capul în pămînt își plimbă destinul slugarnic urmașii presupuși ai celei mai falnice ginți. Robi ai dezmățului, ei nu știu că făptura își atinge rostul umilind soarele prin străfulgerări de pasiuni și prin delir de superbă semeție. Sclavia e balta în care se tolănește lașitatea balcanică, nămolul voluptuos al colțului de Europă zăcînd în delicii, lipsite de scuza nobleții sau a viciului.

De ce providența ne-o fi urnit din vasta natură ca să-și rîdă de noi, gîrbovindu-ne de pomană?

La descălecarea voievozilor a cîntat o cucuvaie...

...a cărei cobe îți ține parcă, pe malurile Senei, ecou de neprielnicie, ca pentru a măsura o răposată soartă din inima atîtor glorii.

Adesea mi-am luat rămas-bun de la viață. Îmi ziceam întru inima mea: firea e pecetluită. Ce să mai cauți în ea? Pentru tine nu e loc: desparte-te de toate, fă o cruce pe ce-ai fost și una și mai mare pe ce-ai fi putut să fii, trîntește-ți trupul de pămînt, sfîșie-ți

veșmintele și fostele credințe, smulge-ți părul dintr-o glăvățină¹ asasină de speranțe, și cu brațe crîncene deznodînd încheieturile suprimă pomenirea întîmplării tale.

...Dar cînd să trec la înfăptuire, inima îmi răspundea: „Tu îți iubești stîrvul mai presus de toate. Și cînd ai călca pe ultima dorință, cînd nici în timp și nici în veșnicie o clipă n-ai găsi ca să răsufli, părăsit de toți și părăsit de tine, în bătaile mele ar mai mocni o sete, prin care **ești**, oricît tu n-ai mai vrea să fii. Sîngele tău, la care s-au adăpat gîndurile și alți diavoli, cînd tu te afli mai străin de tine, năvălește în interiorul meu pustiu și, din seră a deznădejzii tale, devin grădină de primăveri. Și de cîte ori n-am fost cea din urmă primăvară a ta!“

Vrut-am sferfecărilor să-mi supun un cuget, vag răzimat pe-un trup. Și cînd nici o stînjnire nu apărea ca să îmbune pornirea vinovată, din străfunduri se închea o voce, vocea foamei de ființă. Din ucigaș al iluziei tale, din sfînt al nimicului, preajma actului fatal te transformă pe loc în slujitor al întîmplărilor din lume, într-un flăcău al întîmplării tale.

Hoinar pe străzi întinate de semeni, de semeni ce-i urmezi spre a-i fugi, purtînd în cîrcă oboseala orașelor și încă strechea pe bulevardele timpului, te-ntorci acasă — și-n încăperea singură, și-n patul și mai singur, țărîna gîndurilor geme: „eu nu mai pot, eu nu mai pot“. — Cearșafuri ce miros a giulgiu și duh înălbit de palori finale. Și cînd în tine totul pare a se rupe, fiorul purei existențe te readuce **dincoace** de tine, pe tărîmurile imediate ale greșelii, ale firii.

De n-ai fi ascultat în prima tinerețe pianele dezacordate ale provinciei, cu game schilodite pe care suspinaî în după-amiezi fără capăt; de n-ai fi vegheat mai tîrziu nopți de-a rîndul socotind clipele cu o aritmetică a incurabilului; de n-ai fi căutat adăpost surghiunului tău în aștri, în lacrimi, în ochi părăsiți de fecioară — și n-ai fi dezertat din toate leagănele firii — ai cunoaște astăzi vidul, al lumii și al tău?

Rarefierea vieții preschimbă totul în ireal. Pun mîna pe lucruri și ele-mi scapă, cum îmi scap. Pînă și drojdia — **suprem real** — nu-i decît vis mai concentrat.

Străineii — femeii **de lîngă tine** — ce ți se plînge de greul mersului mai departe și-ți cere leacuri împotriva ispitei negative, tu îi răspunzi:

¹ (Înv.) Căpățînă, tîgvă, jeastă. (N.ed.).

— „Privește irealul peste tot. Așa uiți pozitivul **aparent** al suferinței.“

Și ea:

— „Dar pînă cînd?“

— „Pînă-ți pierzi mintea.“

Cu cît omul constituie mai mult o existență **distinctă**, cu atît devine mai vulnerabil. **Ceea ce nu-i** îl poate răni; un nimic e prilej de turburare — pe cînd pe-o treaptă vecină animalului îi trebuiesc emoții puternice și împrejurări hotărîtoare ca să fie **prezent**. Ai ajuns **tu însuți**, fără margini în dezmărginirea ta? Atunci cine-ți va scoate săgețile pornite din otrava timpului? Te-ai înveninat de cîte ori ai inundat albia menită respirației de muritor etern. **Orice** te atinge, cînd atingi prin gînd tărîmurile oprite plămînilor sortiți vremii. Reflexiile n-au nevoie de oxigen, de aceea le ispășim așa de crunt. Vecinătatea veșniciei determină vulnerabilitatea ca fenomen specific omului, iar Inutilitatea — farmecul firii lui.

Întru cît știind mă desfăt într-o absență de rosturi — sau acționez fără nici un folos decît acela al îndulcirii urîtului — întru atît sînt om. Plugar în Sahara, e demnitatea lui. Un animal ce poate suferi pentru **ceea ce nu este**, iată omul.

Că mai sînt și-mi fac încă potecă prin treburile lumii, s-o mulțumesc rațiunii? Poate și ei. Dar în ultimul rînd. Oamenilor? Înfățișărilor? Nici unii și nici unele n-au fost de față cînd nu mai eram. M-au ajutat întotdeauna **după**.

Dar cînd dezrădăcinările lumii răzbăteau în Quartier latin și tu purtai exilul tău printre atîția Ahasveri, cu ce puteri mai îndurai robiile afurisite ale inimii și vîjîitul de singurătate în ceața visătoare a bulevardelor? Fost-a pe St.-Michel străin mai străin ca tine? și mai iubitor sorbitu-i-a vreo tîrfă sau vreun cerșetor parfumul lui vulgar?

Întocmai ca veneticii spanioli, africani sau asiatici prin Roma decadentei, gustînd scăpătatul culturii în confuzia sistemelor și a religiilor, și vacanți de ideal desfătîndu-se-n îndoielile Cetății — umbli și tu dezabuzat prin amurgul orașului Luminii. Nimeni n-are rădăcini. Ochii trecătorilor sînt obosiți și-n ei se sting priveliștile natale. Nici unul nu mai aparține vreunei țări și nici o credință nu-i mîna spre viitor. Toți gustă un prezent fără gust. — Băștinașii, uscați, fără putințe, mai au **reflexe** doar în îndoieli. Secolul luminilor avea **spirit** în scepticism; în finalul de civilizație, scepticismul e vegetativ. Vieții, fără orizonturi, nu-i rămîn decît revelația senzației și tropisme de luciditate. Instinctele s-au

măcinat. Strănepoții scepticilor rafinați, **fiziologic** nu mai pot crede în ceva. Un popor pe sfîrșite nu-i capabil decît de extazul negativ al inteligenței în fața nimicului universal.

Pe străzi respiri adierile de vid ale apusului și-ncerci să-ți vînturi zori, ca pentru a nu recunoaște că ești la gradul de asfințit al Cetății. Și atunci te ridici prin vrere deasupra ei. Și vrei să te salvezi. În ea, cine și ce să te ajute?

Nimic nu m-a ajutat, nimic. Și de n-aș fi avut la îndemînă **largo**-ul din concertul pentru două viori de Bach, de cîte ori nu m-aș fi isprăvit? Lui mă datoresc. În gravitatea dureros de vastă a legănării în afară de lume, de cer, de simțiri și de cugete, toate consolările scoborau spre mine și ca prin farmec reîncepeam să fiu, beat de recunoștință. Pentru cine? Pentru tot și nimic. Căci este în acel **largo** o înduioșare a neantului, un freamăt al desăvîrșirii în desăvîrșirea nimicului.

Nici o carte nu mă susținea în cartierul învățaturii, nici o credință nu mă sprijinea, nici o amintire nu mă întărea. Și cînd casele se pierdeau în aburi albastrii, cînd, nordic și deșert, Luxemburgul în miez de iarnă înota în umezeală și igrasia mucezea prin oase și prin gânduri, departe de prezent, rămîneam năuc în mijlocul cetății. Atunci mă repezeam cu grabă chinuită spre sursa mîngîierilor și dispăream și înviam purtat pe absențele sonore.

După ce-ai gustat dezamăgit din otrava religiei, tovărășia muzicii te dezlipește de accidentele decepției. Vibrațiile ei nu se leagă de obiecte, de ființe, de esențe sau de aparențe, ci — în plin fior — nu mai atîrni de nimeni. Pe spațiul ei prea-întins, pămîntul și cu cerul nu-și găsesc un joc de rătăcirii, sînt prea mici și n-au substanța fulgilor ca să plutească-n el. Sunetul — minciună cosmică substituită infinitului — îți îngăduie orice mărire, și „sau Dumnezeu sau mă omor“ e-un **loc comun** al muzicii.

Cerul nu-l voi lăsa în pace. Nu am nevoie de nori cuviincioși, de albastrul tîmp, de poezia ieftină a apusurilor dulcege. Înălțimi negre și vijelioase, plutiri de păcură ce se întind molipsind de noapte zilele serbede, de ele îmi voi anina cazna cruntă sub soarele incolor!

Nu vreau să bîjbîi prin tărîmuri fade plivind visurile de buruieni otrăvite și mlaștinile lor de-un păpuriș fatal. În sîngele negru crească vegetație lipsită de lumină, m-am săturat să răsfrîng stele blînde și să-mi acopăr noroiul traiului mîhnit cu poleieli fugare. Voi pune semințe în venin și voi trezi la moarte aștrii visători.

Nu știu ce ucideri mi-au încolțit în sevă și pînă unde plantele cățărațoare ale duhului — blestemele — s-au cățarat în duh. Eu nu-l voi tăbăci cu înțelepciune, ci-i voi turna arome mai usturătoare, să nu-i sting flacăra înveninată ce întreține firea.

Iar tu, suflete al meu, prea adesea sufletel, nu vei scăpa de-o soartă ce așteaptă cerul. Nici tu nu vei mucezi în hodina muritoare, la care te-au sorocit strămoși piperniciți. Voi făuri spada nemiloasă, cu ascuțișul vesel, și te voi așeza spre neodihnă în leagănul ei însîngerat. Tu vrei să dormi, nemernic plămădit din ațipeli străbune, tu vrei să dormitezi asemenea albastrului plăpînd din care te vei fi rupt și tu ca toate sufletele de sub soare, năpăstuite de blîndețe și de cumiņenie. Dar eu veghez între pămînt și cer, și fi-voi la pîndă cînd oboseala ta se lasă-n Cel de Sus, aripile cu bici de foc ți le-oi plesni, și vei cădea, Icar zănatec, în mările eului învolburat.

Pînă cînd să mai îndur dorul tău de lașe meleaguri străvezii și să mă îndoii sub legea ce te mîna spre aștrii liniștiți, rămînînd singur cu mine, [...] ² de jos — și tu foind, șopîrlă a văzduhului, pe un azur decolorat de calm?!

În pat de ace te voi pune, în patul inimii. Cu răni te voi fereca în ea. Prin lume, cum aș mai umbla, tu rătăcind în alte lumi, zîmbindu-mi de acolo tînjelii mele lîncede? Aici, în forfoteală și necaz, aici te-oi țintui fugar și trădător al chinului! Cu spada îți voi curma zelul, zelos al raiului! Și dacă este să mă părăsești, din mine ai făcut un ucigaș!

Flacăra! — puțință vizibilă de a nu fi! În jocul tău de este și nu este, în verticala ta pieire, mi-am descifrat înțelesul mai mult ca-n toate învățăturile, cu legi și cu idei. Tu pari a fi eternă și te înalți însuflețită de văpaia ta, moarte însoțită ce fură semnele vieții. Spre ce se avîntă neșirea ta subită? Spre ce fire?

De ce nu-ți treci zvîcnirea ta mistuitoare ca să-nviezi jăratecul de sub cenușa mea? În tine aș crește, în amăgirea strălucirii tale, și cum m-aș stinge apoi cu tine în pîlpîiri ce sînt închipuiri de veșnicie!

Asemenea văpăilor tale ce se ridică spre-a înșela căderea de la temeiul creșterilor, am zburdat și eu în lume, departe de mormînt, spre a fi, prin înălțime, mai aproape de el. Lipsa de orice folos e comoara avîntării tale. Tu nu te prinzi de nimeni și nimic și pari a mîngîia

² Cuvînt lipsă în fotocopie.

cu gingășii tăcerea spațiului, dar adierea ta, sensibilă auzului pentru neant, e însăși vocea neființei. A Ființei ce vrea să fie și nu poate. Al neduratei glas, tu ne dezvălui că-nvăpăierea de-o secundă e taina ce face ca un lucru să fie. Noi spunem că **este**, când prin credințe și iluzii îl prelungim peste focul instantaneu, peste clipita iradiantă.

...De cine m-aș agăța prin Vagul traversat de flăcări, eu însumi flacără mai pieritoare decât toate? Dar totuși, dacă lumea e o noapte, mărită de umbrele luminii, **arzînd** ești oricum mai mult decât acoperindu-ți capul cu spuza liniștii și scrumul îndurării. Dumnezeu e o minciună ca și viața și poate ca și moartea...

Voi mi-ați rămas, focuri ale inimii și aparențe parfumate de deșertăciune, în lumea-n care flacăra m-a învățat că: totul e zadarnic, afară de zădărnicie!

Deodată o vrăjitoare îți turbură apele sufletului. Glasul ți se-ntunecă, ochii ți se-mprăștie și părul vîlvoi se agață de particule invizibile de groază, răspîndite-n aer. Drojdiile luminii se aprind și se sting. Cine a pus foc simțurilor, cine-a dat strălucire de moarte fiorului viforos și senzual ce despică moleșeala cărnurilor, ca-n baladele străvechi cu sînge-n cupe otrăvite?

Treceai primăvăratec printre oameni și iată fulgerul spintecîndu-ți măruntaiele sub cerul senin: așa trebuie să fie înaintea omorurilor. Te scalzi într-un venin luminos și tresalți ros de-o dispariție, dulce în amarul ei sărbătoresc.

Ce neghină a prins floare-n inimă, de umbli prin miriștile firii cu osîndă voluptuoasă, înveșmîntat în purpuri sclipitoare de vină? Și de unde atîta fericire cînd porți atîta povară? Prin timp trec stafii venite din viitor.

Temîndu-te de temerile tale, dai razna printre ceilalți. Cauți petrecere, vin și dans și lumea pipăirii. Și cum îi vezi învîrtindu-se, înșelîndu-și vidul prin gest și urîtul prin mișcare, prefăcîndu-se a uita mijloacele ușoare cu care acopăr prăpastia din faptul respirării, îți zici fără să vrei: doar cei ce-și fac seama nu mint. Căci numai murind muritorul nu minte. — Și astfel pleci. Și ei dănțuiesc mai departe, voioși de umbra de realitate, la care se răcoresc o clipă, dăruindu-se minciunii prețioase. De ce s-ar **trezi** ei, ca totul să nu fie? — Cu ochii deschiși, existența se evaporă. Oamenii îi închid ca s-o păstreze. Și cine nu le-ar da dreptate? Scîrbit de firea spălăcită de văzul clar, cum n-ai dori pleoape ferecate pe veci, cu minciuna proaspetei realități?

Vampir al cucutei nu vreau să mai fiu și nici în ierburi vitrege să-mi culeg tăria clipelor. În suflet ruginesc crime de cuget și hoituri care au îmbrățișat cerul. Cine-ar vărsa țintirimele lăuntrice, ar supraviețui adâncului său vizibil? Ne acceptăm, fiindcă-am pus lespezi pe putregaiul nostru, piroane la porțile inimii, și am lăsat să-i înfrunzească maidanele. Priveliștea iadului interior ar pune în mâinile scîrbii pumnale ce s-ar întoarce în noi. În el, arhanghelul e nene și pe sîni se-ncolăcesc șopîrle, puroiul curge-n zîmbetul fecioarei și umbra unei flori nu-i mai curată ca înjurătura ștoarfei sublunare.

Vrăjitoare nevăzute, nu-mi mai răsculați sîngele cu sucuri rele, risipite-n aer. Desfermecați-mă de afurisenia de-a-mi fi mie străveziu. Nu mă știam și fără voi? De ce mă afundați în mlaștinile tainelor? Ridicați veninul spațiului, eu nu-l pot absorbi fără sfîrșit. Sau vreți să vă scăldați în iadul creaturii și universul candid să-l transformați într-un scuipat de curvă?

Materia ar vrea să doarmă. Tu las-o-n pace. Las-o la fund să se înece-n ea. Prea mult ai arat prin tine. Ce grăunte să mai rodească în țelini răpuse de suflul sterpiciunii? Moartea și-a conținut visurile în țesuturi îmbălsămate. Mumie în care gem patimi, cînd se vor rupe fișiile ce te dărăpănează-n veșnicie? Somnul — cu blîndeți crude ca pași de muribunzi — dărîmă zidirea eului și-l întoarce cu mers domol spre vraja absenței primordiale. Clătinările materiei te scunfundă încet spre meleagul nedespărțirii ființei de vrăjmașul ei. Și moartea se lasă asupra-ți.

Am aprins lumînări: Dar ele nu mi-au luminat viața. Zăbranicul duhului învăluia ostroavele speranțelor și suspinam pe catafalcul lumii.

Din calea semenilor mă voi feri, căci uneori aș da cu barda și-n farmecele Cleopatrei. Pe sîni de muieri am visat mînăstiri spaniole, și trupul lor nenunțit de gînduri se înălța ca piramide sub care depănam legende faraonice. Îmbrățișările lor aeriene și bestiale, delirul lor setos, ce noimă le-ai găsit, cînd nici una nu te lăsa de unde ai plecat. Ele te depun în vid. Fără falsul absolut al sexului slab nu m-aș fi umilit în căutarea cerului.

Vedenii subterane pîndesc fruntea, de țeste goale își reazemă ea oroarea, iar inima îmi stă în trup ca inelul în degetul unui schelet. Și fug, cu facla-n mînă, alergător pe olimpice iaduri, căutîndu-mi moartea.

Națiunile fără orgoliu nici nu trăiesc, nici nu mor. Existența lor e searbădă și nulă, căci nu cheltuiesc decât nimicul umilinței lor. Numai pasiunile le-ar putea scoate din soarta omogenă. Dar pasiuni nu au.

Cînd mă întorc cu ochii spre actualitățile trecutului, din tot ce-a fost nu mă încîntă decât epocile de mîndrie monstruoasă, de provocare gigantică, de nefericire triumfală, în care spiritul sătul de putere își lecuia sașietatea în căutarea unor și mai mari puteri. Își închipuie cineva ce se petrecea în conștiința unui senator roman? Atîta patimă de stăpînire și de bogăție a epuizat vertiginos un neam. Dar atît de puțin cît a trăit, a întrecut prin tărie veșnicia neamurilor anonime. Iubirea de bani, de lux, de viciu, aceasta-i civilizația. Un popor simplu și cinstit nu se deosebește de plante. Violînd natura, crești peste legea ta firească și exiști efectiv, prăbușindu-te. Tot ce pleacă din orgoliu e de scurtă durată, dar intensitatea infinită răscumpără micimea vremii.

Pentru senatul roman, Roma era mai mult ca lumea. De aceea a dominat-o, a umilit-o, a înfrînt-o. Un popor — și mai ales un ins — nu creează decât refuzînd ce nu e el, neînțelegîndu-se decât pe sine.

Pricepînd pe alții, devii gelatină, înțeleaptă și cuminte. Dar nu mai zămislești nimic. Comprehensiunea e mormîntul individului și al colectivității, ce nu se **mișcă** decât cu ochii legați, cu simțurile-n fierbere.

Romanii respirau **absolut** în legile lor; ele nu erau asemuite cu altele, căci altele nu **puteau** exista. Tipul lor de umanitate era umanitatea însăși. Republică sau cazarism — două forme ale aceluiași orgoliu, două feluri de a porunci: în prima te substituiai **juridic** universului, în a doua **subiectiv**. Legea și capriciul hotărau — în aceeași măsură — soarta celorlalți. Distanța între un țaran român și un senator roman — sau de la natură la om.

Imperiul a început să decadă cînd indivizii osteniți nu mai aveau destulă forță să înlocuiască universul, cînd acesta a devenit **o realitate** și romanii au ajuns **exteriori** lor. Decadența e un fapt al înțelegerii, al excesului de perspectivă. Nu mai ai pornirea nebună, infinit îngustă și infinit creatoare, de a fi numai tu. Lumea **existînd** — tu nu mai **ești**. Religiile orientale au pătruns în Roma, fiindcă ea nu se mai îndestula cu sine.

Creștinismul — cea mai **neelegantă** credință din cîte au existat vreodată — n-a fost posibil decât prin dezgustul de lux, de modă, de mirodenii și de abateri alese. Dacă Roma

n-ar fi trăit cu atîta intensitate și nu s-ar fi cheltuit așa de repede, ruina măreței ei trufii ar fi întîrziat, și legea creștină ar fi rămas privilegiul de neinvidiat al unei secte. Am fi avut astfel norocul vreunei alte credințe, mai senzuale, mai poetice, cu cruzimi de artă și cu zădărnicii mîngîietoare.

Că Roma a căzut atît de jos, că ea s-a renegat cu atîta forță acceptînd virusul oriental, ce probă prin negație de fosta ei măreție! Căci ea n-a ratat, s-a prăbușit. Numai civilizațiile cu orgoliu minor se sting lent. Cele cu tării de soartă genială, fiind, în esența lor, **boli ale naturii**, zboară înspre sfîrșit. Creștinismul a pus aripi setei de agonie a romanilor. **Estetic**, ne mai poate încă interesa.

Cînd demonul neliniștitor îți vîră probleme în instincte, învață de la romanii amurgului imperial ce-nseamnă **luptătorul decadent**. A te zbate fără nădejdi, a iubi fala mahmur, a fi fățarnic în naivități! E singurul eroism compatibil cu spiritul, e singura formă de a fi fără să înșeli inteligența. Să-ți ardă sîngele — și văzul să-ți vadă. Și tu știi ce vede el...

...Adesea m-am închipuit posomorît și visător trecînd prin forum și prin temple, privind la busturile fără ochi ale zeităților ironice. Creștinii nu veniră încă și inimile vacante ale cetățenilor nu mai tremurau în fața capriciilor divine. Absolutul se topise-n artă. Și liber cu ei, liber de mine și de crezuri, înfloream în urît și mă topeam în plictiseala zeilor dezmoșteniți. Soarta mă așeza în afară de timp. Cetățean al lumii, cetățean al nimicului. Lespezile răspundeau pașilor, lipsiți de adorare, cu ecouri înăbușite, și spațiul devenea prea mare, urbea nu mai avea ziduri, casele se clătinau. Ce făceam cu atîtea întinderi, de ce atît imperiu în inima care nu bate înspre viitor decît cu iluziile cetății? Fără rădăcini, în pustiul pămîntului, ochii mi se împlîntau în orbitele oarbe ale zeilor, sorbind în ele celălalt pusti.

III

În tine rodesc grăunțe de lepră. Carnea arsă de nesomn fierbe duhori care storc mugurilor sucul creșterii blinde și-l preschimbă-n muzeală rînjitoare. Așază-ți tîmplele pe muierea rîncedă și suspină după raiurile muririi, îneacă-ți freamăte fără nume în trandafiri putrezi, presărați pe sfîrșirile trupului.

Tu nu vezi măreția morții întinzîndu-și brațele de tihne ca să-ți curme o trudă fără făgașuri? Viața-i un tertip al nebuniei și cine cade-n cursa ei calcă pe-un drum deschis de propriul său sînge.

Am vrut să trăiesc și am trăit, deși am presimțit că-i nevădit să fiu. Cum să mă țin în clipe, cînd nașterea m-a osîndit călău al timpului?

Am iubit și m-am iubit. Dar dragostele s-au ivit murind, fulgere mucegăite, extaze-n măruntaie de puroi, simțuri de șarpe cald.

Tu, Doamne, lasă semnele morții la căpățîiul meu. Să te înșel pe tine nu vreau și nici pe mine. Uite-mă, cum stau aici. Avut-ai fiu mai blînd în răutăți? Să mă las pradă uitării cu ale tale fiice? Înfrunzească sfîrșitul pe anii mei sfîrșiți. Căci clipele ce mi le-ai dat sînt bube negre, al căror rod umbrește lumea Facerii și nădejdea făpturii. Prin ele te văd, prin ochiul lor întunecat. Și tu îmi ceri să te iubesc? Voi înlocui aștrii tăi cu rănile sufletului. De ce n-am semăna lepra pe cer, să dăm altă înfățișare neștiutorului azur? Aș vrea o ploaie din tării cu picuri otrăvite, căci inima-mi tînjește după boli de stele. Aștri netămăduiți, smulgeți-vă din rosturile voastre, măcinați-vă răul în leprozeria simțurilor mele, goliți-vă de cer în iadul insului terestru! Sau pe voi nu vă încearcă nevoia tainică de pacoste?!

Proștii zidesc lumea și deșteptii o dărîmă. Ca să cîrpești zdrențele de realitate și să înjghebezi bietele lucruri, trebuie să n-ai bănuiala vinovată a duhului și obrazii să-ți surîdă ca merele dinaintea ispitei. Cum te trezești, te îmbogățești pe seama firii. Ea se împutinează, căci n-ai ce mai drege, prins în mrejele destrămărilor clar-văzătoare ale minții. Firea e sărmană de totdeauna. Noi n-o putem ajuta decît **neștiind**. Sărăciei ei inițiale, ignoranța îi adaugă petecele de iluzii care umplu golurile de pretutindenii. Existența e fructul ineputabilelor bunăvoințe ale neștiinței.

Cînd ne pomenim din **Este**, nimeni nu suferă mai mult ca el. L-am trezit, l-am chemat la nimicul său. Suferința firii e trezirea din fire. Nu mai îngăduim complicitatea cu ea, condiția absolută a respirației.

Prostia? A fi **părtaș** cu lumea.

...Iar nouă — derbedei prin întinsul Nicăieri — ne rămîne închinarea la altarul unui falnic Nimic. Morți nu putem fi. Cu mintea am cernut viața. Ea a trecut și ne-a lăsat Patima. Un **tot** fără **este**. De aceea sîntem vii și rîdem de credințe; vajnici și fluturăm prin toate; răi și nespus de înțelegători — și continuăm să ardem cînd toate flăcările s-au stins. În nemijlocirea unui neant carnal găsim rosturile pulsului. Căci mintea nu-ți îngăduie să viețuiești decît în răstimpul vrăjirii unui nimic sîngeros.

De ne-am lăfăi la soarele prostiei! Ce căldură de realitate n-am iradia într-un univers fictiv! Căci prostia blîndă și dulce e un izvor de fire ce se hrănește din fîntînile Creatorului! Lumea-i odrasla neștiinței.

Ca o fiară pierdută prin drăgălășiile firii, tu nu-ți afli pace nicăieri. Prăpastia între suflet și simțuri face soarta sinonimă osîndeii. Toate poftele te muncesc. În nimicul absolut — ochiul ar crea pajiști, urechea sunete, mirosul miresme, pipăitul plăceri — căci dorințele urzesc un univers, dezmințit neconținut de minte. Sufletul zice: neant, simțurile: voluptate.

Ești ros de dureri și poftele se-mbată de lume prin ele. Zadarnic refuzi cu gîndul zidirile ei; patima le sprijină mai departe. Dorința secretează lumea — și rațiunea, cu străduințe vane, întinde un înveliș de irealitate peste urzeala de existență a simțurilor.

Nu simți că atunci cînd te afunzi fără milă în neant, neantul **este**, că respiră, se-nfioară și se-nvolbură? Blestemul ființei nu-i mai slab decît al neființei. Ce pace n-ai afla, de te-ai lăsa molcom sau învrăjbit în una din ele? Dar în suflet și-n simțuri se zbat tării egal de mari. Nu vei găsi porturi în care să-ți oprești rătăcirile. Tu vrei să mori! Dar fost-a vreodată în gîndul morții mai multă nemurire și mai multă veșnicie în dorul de sfîrșit?

Voi fi și eu stîrv, cu voi toți, tovarăși de netemeinicie, dar nici o lespede nu va strivi o inimă nemurită-n flacără. Mădulare desfermecate de viață se vor odihni în popasul de veci; nici un mormînt nu va fi însă ocna unui suflet — semn de mirare ce unea un pămînt și-un cer.

Temniță a mândriei este moartea, dar ea-i neputincioasă când focuri îi topesc lăcatele. Fiorurile omului îi vor deșuruba porțile ce se închid pe clipele vieții.

Cine nu simte în el forțe ce scocioară inimile adormite prin cimitirele vremii, cine nu simte că el e scara pe care scoboară îngerii urgisiți sau pe care urcă neliniștile osîndiților să se cuminece cu liniștea deșertului azur — acela înainte de-a părăsi măruntaiele nașterii s-a-mpărtășit ca rob al morții.

Fii ca o floare în a cărei tulpină ar lîncezi un fulger ostenit. Ascultă cu jind melodii negre și îngrijește prin întunecimile tale nevinovate convalescențele diavolului.

Prin muzică, surpă cinstea și statornicia Astrului, apropie-l de fărădelegile sufletului, transformă-i căldura în pieire, ca razele, întorcîndu-și-le-n el, să se dezvăluie sieși mai înșelător ca inima.

Muritoarele n-au decît două brațe. Și speră-n ele să te prindă. Și-ți șoptesc vorbe pentru o inimioară oarecare, te înfășoară în mîngîieri întîmplătoare, și tu zaci înfierbîntat și treaz, țandără din sufletul lumii. Ele știu mai bine ca noi că minciunile dragostei sînt singura poleială de ființă în nesfîrșita irealitate. Și abuzează dincolo de orice măsură în șantajul de existență ce le-a înlesnit natura. Noi cădem în cursă și terfelim infinitul de care n-am fost vrednici.

În tine lumea își plînge ruptura de veșnicie — și trecătoarele te-nnebunesc. Cum să împaci o dezbinare așa de dureroasă? Urăști devenirea și-o iubești. Eternitatea, ca și timpul, e rînd pe rînd păcat și mîntuire. În preajma cărnii visezi temeiturile lumii și-n umbra acestora vecinătatea beției muritoare.

Să te-ngrădești nu poți. Ce stîlpi ți-ai pune-n jur, cînd adieri sonore te-ntind dincolo de sursa îngrădirilor — de moarte?

Ros de-mpotriviri în soartă și de spărturi în duh, te-nvălui de melodia restriștii. Scăpare nu mai ai. Sfirșiturile toate te pasc și vei muri de toate morțile.

E cărare pe care n-ai fost rănit? Inima bate într-un timp bolnav. Te știi în clipe și clipele te știu. O nesfîrșire de spini devine devenirea. Izvoarele vieții s-au spurcat și-n fîntînile sufletului mucegăiesc ape negre. Pe ele cum ai zidi un ospiciu al creierului? S-a împuțit și duhul și timpul. Orfan de fire și de tine, nebunia e acoperiș mai sigur decît moartea, în lumea-n care mintea nu-i sălaș.

A iubi viața cu înverșunare — și-a umbla apoi cerșind mila de tine ție însuți în absența nelimitată iscodită de vidul tău, nemernic grădinar al nimicului, semănător de viorele și de puroi...

Omul e o holdă de neînțelesuri, în care neghina e tot așa de rodnică și de strălucitoare ca și boabele. Și din neînțelesuri se ridică cel mai mare: un sfânt senzual.

Moartea-mi picură pe creștet. Strop de strop. Și-n spațiul fără țarmuri, eu n-am unde m-ascunde. Eu n-am un încotro. Ea se destramă din țării, în nouri de neființă se apropie de mersul semeț, săpînd încrederea verticală și fără de folos.

Să-mi sfredelesc mormîntul în întinderi? E iarăși rostul ei. De ce i-aș lua-o înainte? Ea mi l-a sfredelit în suflet. Și zac de mult în el. Mi-l priveghez cu viermi cu tot.

Pășesc pe o materie care e giulgiu. Picioarele-s înfășurate-n el și, vrînd cu mâini să-mbrățișez bolțile nepăsării serafice, mă-mpleticesc în el și-n sus nu pot zbura. Eu n-am cărări decît în jos. Gleznele s-au rîncezit în drojdia veșniciei, iar acea vreme ce suflă încă în tine a trecut prin țintirime și-n clipele de care te fălești răsuflă răposații.

Mă asupresc sub țării. Sufletul reduce cerul la suflet. Unde privesc mă privesc.

Spaima e puntea între dor și fire. Ce cumpăt să găsec în ea? Prezentul s-a rupt din timp și timpul își varsă clipele ca un bolnav cuprinsul măruntaielor. Acum, acum, tot ce-i acum e-un rău, iar ce a fost și ce va fi, un leac închipuit unei istovitoare metehne.

Afuriseala e așternutul tău. Soarele luminează un azil de noapte pentru cerșetori fuduli. Încredințează-ți trufia veșnicului Niciodată, hrănește-ți setea din sîngele ce te mai ține-n rîndul ziselor ființe. Din inimă fă-ți cupa ultimei sorbiri, înainte ca spațiul preschimbat într-un pumnal să-ți zîmbească plin de cuceriri.

Frînge-ți lanțurile turbării; la Dumnezeu nu mai lătra. Să-i adaugi un nimb cu fierea ta, să-l faci mai trufaș cu extaze de venin? Lasă-l mai bine-n plata lui. El se va pierde prin sine, ca și tine. El e mai putred decît toți. Nu-s aștri licuricii descompunerii Lui?

Ca un vierme, fără stîrvuri, fără treabă, ce-și cîntă-n psalmi de-a-ndoaselea setea de moarte, așa să te tîrăști prin zările fără de zare. Singur. Mai singur decît un scuipat de drac.

Hulit de toți, tu sapă-ți groapa în hulă. Din lacrimi fă-ți coșciug, din sminteală pernă.

De-ai găsi vorbe cu care s-alcătuiești o rugăciune, ce-ar duce fiorul și furia în oasele morților și-ar face să le clănțanească fălcile în cadența veșniciei subterane! Dar vorbe nu

găsești și nici nu poți găsi. Veninul mut se-ntinde pe suferințele glasului. Doar inima mai bate toaca la prohodul minții.

Zile infinite, cum să vă pierd? Să-ndur tristețea fericirii voastre, nu mai pot. Să plec spre alte zile, cu alte bolți, mai puțin. Cer al Parisului, sub tine-aș vrea să mor! Pierzania ta o știu: vreo vrere nu mai am.

Avut-am prea multe, sub lînceda ta oblăduire, și anii ce i-am hoinărit sub tine mă dezlipesc de ce va fi să fiu. Viitorul mi se stinge-n ochi ce te-au sorbit departe de vremei.

Nu te-am umilit visînd la alte patrii și-n extaz nu m-am înjosit în rădăcini și-n dorurile sîngelui. În gîlgîirile lui au amuțit neamuri strîmbate de plug, și nici un vaiet de opincă nu turbură melodiile norilor tăi, plutind ca-n menuet de îndoieli. În lipsa ta de patrie mi-am răsfrînt mîndria rătăcirilor, și deznădejdea — imn împotriva timpului — se-mbracă-n însîngerări de nimb.

Viața-i o nemurire de melancolie. Așa îmi pare ultima șoaptă a învățaturii tale. Găsit-ai învățacel mai credincios ca mine? Chiar dacă soarta mi-a orînduit stingere pe alte meleaguri, sub tine mă voi stinge. Privirea mea din urmă pe tine se va-nfiora. Și tu îmi vei răspunde, flamură de apusuri, adiindu-mi pieirea.

Ca un supraviețuitor al unei mari molimi, ce-a înghițit iubite și prieteni, treci prin ceasuri, însorindu-le de-o eleganță înciumată.

Și ca o orgă ce-ar cînta de la sine pe ruina unei catedrale, acordurile inimii tale răsună în universul vacant.

Infinitul e fără semeni; pe absența lor se-ntinde el. Oftatul cosmic uită nesfîrșirea înșelătoare a sînilor, pe care se încheagă suspinul vag al neîmplinirii. Lumea stingîndu-se, dragostea s-a stins și ea cu slujnicele lumii.

Fiori de prăpăd străbat foste iubiri și din buze care sorbeau suflul vieții picură o miere trecută prin fiere.

...De ce nu mi-am afundat fruntea în moleșeala cărnii și-n sudoarea dulce a materiei de ce nu mi-am tăvălit gîndurile? Să-mi fi așternut pe veci visul despatriat în sălașurile lumești ale Ființei vrăjite de timp! Tînjit-am după veșniciei, cînd femeia era **aci**. Bietul infinit în doi! Memoria ucide farmecele fără trăinicie.

Pe acele punți, pe care dorința așteaptă tovarășele supremei minciuni, nu mai văd decât țărnițele irealității între care mi-am așezat un cort țesut din glasuri de nefolosință, pînă ce apele, ridicîndu-se milos, s-or îndura să-mi surpe melodia și vastul ei fără-rost.

Mi-am cheltuit sufletul în zadar. Ce semen s-a învrednicit de flacăra lui? Și ce semenă? De acum, voi împrăștia cenușă pe primăverile altora. Și însumi mă voi îngropa sub cenușa inimii și-a dragostei.

Senzații și idei, atît mi-a rămas. Căci rămas-am în afară de eu. Nici un simțămînt să nu mai împodobească deșertul ființelor din preajmă, și moară aștrii ce-i visam în ochii lor, stingă-se cerul din fundul patimii. Iadul năvălească peste Ideal, sub el să gemi, drumet ridicol și îndurerat, ce-ai stors din sînge esențe de vrăji și cununi încoronînd neantul! Ți-ai măcinat vredniciile fiorului, la care nimeni n-a răspuns, la care nimeni n-a surîs. Furișează-ți țeasta în înlăcrimata fire, zdrobește-o de materia plînsurilor, ucide-ți viitorul în nopțile albe ale suspinului. Pe timpul chel lunecă absențele lumii, și din palida viață nu se alege decât un vaiet fără glas strecurat prin văgăunile minții.

Scobori din tine pe scara trezirilor fatale în Cetatea cuprinsă de adieri sonore și de aluzii finale. Și-ți zici fără' de înduioșare: în ce să mă înec? În Sena sau în Muzică?

IV

Substanța duratei e plictiseala, iar a luptei în durată, disperarea.

Oamenii cred în ceva ca să uite ce sînt. Îngropîndu-se sub idealuri și cuibărindu-se în idoli, ucid vremea cu tot soiul de crezuri. Nimic nu i-ar dura mai crunt decît să se trezească, pe mormanul înșelăciunilor plăcute, în fața purei existențe.

Deznădăjduirea? — A trăi interjecțional. De aceea, **marea** — interjecție lichidă și infinit reversibilă — e icoana directă a vieții și întruchiparea nemijlocită a inimii.

Nici sănătate, nici boală: două **absențe**, pe care le înlocuiește vidul plictiselii.

Universul n-are alt rost decît să ne arate că, dispărînd, îl putem înlocui cu muzica — cu o irealitate mai **adevărată**.

Alunecînd pe povîrnișul gîndurilor, prea adesea ai învinovățit existența. Ea n-a păcătuit în nici un fel, decît, poate, prin acela de a nu fi.

Secătuiește în spiritul amar izvoarele învinuirilor. Îndulcește veninul neistovit și cinismul săltăreț al cărnii. Îndrăgește cu necuviință visătoare nerostul soartei. Mai inutil ca o cometă într-o lume fără prevestiri și mai zadarnic ca sabia unui arhanghel într-una fără cer, plimbă-ți destinul netrebuincios sărînd măduva iluziilor cu orbiri de om ce știe lipsurile totului. Cu orbiri de om **fără frîu**.

Sugînd rădăcinile înșelăciunii, îmbată-ți iscodirile veghii cu știința falsă a firii. Și **fii**, întocmai cum firea ar fi.

Fericirea îmi paralizează spiritul. Împlinirea în viață mă golește de mine, iar norocul dragostei șterge urmele măreției. Lipsa de eu a fericirii...

După ce-ți pierzi — pînă la istovire — conștiința în voluptate, ce vijelios năzuiești după frigurile dezlipirii! Să poți sta singur în încăperea ta: fără lume, fără iubită, sorbind dulceața nenorocului! Și neîngrădit de nici un ideal, cu ochii storși de existență, să-ți întinzi osteneala visului dincolo de cer!

În lume te-ai prăvălit și, negăsind în ea hrană, te nutrești dintr-o substanță de surghiun.

Viața adevărată nu-i în cumpăt, ci în ruptură. Universul netămăduind rana inimii, sub stele trebuie să mă-mbăt de aiurări. Căci nici umerii și nici creierul nu mai suportă povara neînțeleșului.

Prin idei adie suflul soartei. Și Logica, spre care tinde vidul cugetului, se clatină. Sufletul macină categoriile. Și cosmosul devine chin.

Ca să ne răvășim, pământul ni se-ntinde sub picioare. Privit-am în sus, privit-am în jos și pe celelalte dimensiuni ale marelui încotro, și mi-am descoperit în toate paguba viețuirii mele.

Sleindu-mi simțurile, crezut-am să-mi omor veghea. Și trezitu-m-am după îmbrățișări în limpezimi cumplite.

Vrut-am mîngîieri, întetîindu-mi pofta de măriri. Și m-am pomenit rob al înțelesului incurabil al duhului.

Prin amețiri, cercat-am să-mi astup urechile. Și văzul s-a întăritat mai rău pe vastele întinderi.

Cărările de înfundare ale minții mi-au destunecat-o și mai nemilos.

Nici fala, nici muierea și nici sorbirile nu mi-au măturat drumul opreliștii și-al asupririi-n duh. În clipele mele-i vraște. Una de alta nu se mai leagă. Lanțul lor s-a rupt și-n ureche-mi zbîrnîie inelele destrămării.

...În mîna cui să-mi depun firea? Și cui să-i trec onoarea descurajului?

Aș vrea să-mi fac din Idee un așternut, să mă afund în el, într-o abstractă strînsoare să-mi curm îngăimările inimii. De ea m-am săturat. Și mai mult încă, de **obrazul** ei, de suflet.

Din simțăminte pleacă greața. În fundul inimii e doar puroi și cuprins de duhori calde. Spre un duh clătît de zeama vieții și de drojdia simțirii, spre o marmură a cugetului, descleștat de suflet, să-mi întorc diferența mea.

Nici o aluzie de emoție să nu mai turbure căutătura judecății. Ai fost destul un tenor al aparențelor. Caută acum în tine — fără melodii — asprimea separației, ca un arici al spiritului. Privește întâmplările din alții și din tine ca ale nimănui, privește-le întocmai ca un Necurat scîrbit de răutate, ca un Necurat vacant. Și de răceala obiectivă a duhului, Devenirea speriată să-și amîne pe vecie mersul.

De obicei, ne credem cu toții în plină viață și ne fălim cu străduințe și cu recolta lor. În fapt, purtăm un sac gol în spate pe care-l umplem din cînd în cînd cu firimituri de realitate. Omul e cerșetor de existență. Un salahor ridicol în irealitate, un cîrpaci al firii.

Îți faci o încăpere în lume. Te crezi scăpat de ea. În jur nu mai zărești nimic. Și când te socotești mai singur, încăperea n-are coperiș. Spre cine să scuipi? Spre soare sau spre noapte? Deschizi mâinile în spațiu. Și degetele se cleiesc în vid. De ființă nu se lipesc, căci ființa arde. Realul ustură, realul doare. Un martiraj e respirația. Căci suflul vieții se cerne prin cuptorul groazei.

Religia și mai cu seamă slujitoarea ei, morala, au răpit eului — și deci culturii — farmecul distincției: disprețul. A privi, adică, **de sus**, norodul uman ce te crede om. Nu există **euri**, ci numai soarta de neasemănător semenilor. Cultura — în formula supremă a intimității ei — e-o disciplină a disprețului. **Ceilalți** trebuie să sprijiniți, sfătuiți, nestingheriți în viața lor mișunând de așteptări. În nici un caz, treziți. Ei nu vor ști nicicând ce scump se plătește menirea singulară. Lăsați omul să doarmă. Cum somn nu e decât în rai, fuga de sine e dulceața soartei. Insul străveziu lui însuși are dreptul la orice. El își poate curma firul când vrea. **Destinul** e-o amânare continuă a sinuciderii.

Veghindu-te viind, dezvăluiești mândriei tale soarta mîncînd merindele eului, soarta pe care ești stăpîn înfrînt.

Copil, n-ai avut stare. Bătut-ai cîmpii. Te-ai vrut **în afară**, departe de casă, departe de-ai tăi. Clipeai zburdalnic spre marginea văzduhului și rotunjeai cerul după măsura rîvnirilor nostalgice.

Sărind din copilărie în filozofie, anii ți-au mărit oroarea așezării. Gîndurile au luat lumea-n cap. Nevoia de ducă a intrat în noțiuni.

Încăperea te apasă; tu nu respiri — filozof drumeț și ulițarnic — decât la răspîntii. Afară, veșnic afară — în univers nu-i nici un pat!

Urîtul abstract scoțînd în vileag vidul de-a fi viu, pîndești prin străzi — ca ucigaș al clipelor — uitarea cugetului.

N-ai zel să torci un fir de gînd, să-l înnădești la salba fragedei nădăjduiri. În urmă putrezește hoitul vieții. Și-acel care citește-n pașii tăi, descoperă în ei pe asasin.

A nu vedea în lucruri mai mult decît au ele. A le vedea ce sînt. A nu fi tu în ele. **Obiectivitate e numele acestei pacoste** — și care-i pacostea cunoașterii.

Răul sufletului e un rău spiritual. E luciditatea scoborîtă-n inimă. Nu poți **alege** în nici un fel, căci aplecărilor tale li se opune vîzul absolut al duhului. Înclini într-o parte, el îți dezvăluiește lumea ca un spațiu de echivalențe. Totul e identic, noul e **același**. Ideea de reversibil e un pumnal teoretic.

Și atunci răsare **Patima**. Ea înflorește întinderile secetei lăuntrice. Furia palpitîndă a erorii **alege**. Prin ea răsuf_lăm. Căci ea ne mîntuiește de cel mai mare rău: **de răul nepărtinirii**.

Clarvăzător nu poți trăi, nu poți lua **partea** nimănui, nu poți lua parte la nimic. Părtinind — creînd adică **absoluturi false** — seva devenirii renaște în vine. A fi cu împrejurările lumii este un act de subiectivitate, de ostilitate față de cunoaștere. Obiectivitatea-i ucigașa vieții și „viața“ duhului.

A gîndi — adică a-ți lua pietre de pe inimă. Fără răsuf_lătoarea cugetelor, mintea și simțirea s-ar înăbuși.

Dintr-o plinătate bolnavă se-nfiripă expresia. Ești năpădit **pozitiv** de lipsuri. Gîndul se naște din stăruința unui neajuns.

N-ai nevoie de nimic — și porți cu tine suflet de cerșetor. Ceva s-a descumpănit în duh. Ca un arc de luciditate pe ruina unui sărut, întocmirile firii nu-și află sprijin în uitarea ta. Toamnă a Facerii, apus inițial.

Singura latură a sufletului e **razna**. Un suflet ce și-a pierdut dimensiunile, ce și-a zorit pieirea. Și-un gînditor al posibilității nesfîrșite, un gînditor al imposibilității.

În boală ne mărturisim prin trup. Glăsuim fiziologic. Vocile lăuntrice neputînd îngîna tot răul de care dispunem, corpul își ia sarcina să ne comunice direct noianul de năpaste pentru care nume n-am găsit. Suferim în carne dintr-o neputință de expresie. Avem prea mult venin, dar nu destul leac în vorbă. Boala e un rău neexprimat. Astfel încep țesuturile să grăiască. Și graiul lor, scurmînd duhul, devine **materia** lui.

Din naștere plutește asupra-ți blestemul dulce al existenței private. Incapabil de finitate, veșnic în față cu tine și cu nesfârșirea. Treburile altora neînțelegînd, nimeni nu te urnește din egoismul respirației fără margini în încăperea ta. Ai visat totdeauna un cămin în care să pătrundă universul. Sub pleoapele tale putrezesc semenele, ucise de viciul infinitului. Acesta-i răul simțurilor. El omoară dragostea, de la care se reclamă ea înșelător. Doi ochi te privesc — tu zărești mai departe; două brațe te strîng — tu învăluie spațiul; un zîmbet ți se scurge-n trup — tu lîncezești spre aștri.

Nimeni e umbra ce-o aruncă infinitul în inimă. El e temeiul ultim al existenței private. Și tot el e temeiul jocului în dragoste, al teatrului în pasiuni. Crezi că înșeli fete și muritori — nimic nu sugerează un absolut muritor ca o tînără fată — și te înșeli pe tine. A fi dezmetic — din infinit...

Îmi aduc aminte a fi fost cîndva copil. Atît. Să-mi reîntruchipez blîndețea somnului vieții, memoria nu mă ajută. Mai repede mă văd gemînd sub fărîmăturile minții, decît **înaintea** ei. Nimic nu supraviețuiește vremii în care **așteptăm** înțelesul...

Fugind din copilărie, întîlnit-am frica de moarte. Astfel am început **să știu**. Și acea frică s-a îndulcit în dorința de-a muri. Și dorința s-a străvezit într-o spulberare de fericire crîncenă a cugetului fără rost. De-ai fi rămas neștiutor, n-ai fi pus cununa intelectului pe stîrvul vertical și mîndria negativă nu te-ar fi dezbinat de firile copilăriei. **Vremea** n-ar fi zguduit rînduieșile speranței și nici n-ar fi crescut parazitar pe seva ta. Dar ea ți-a domolit mustul viețuirii și fierbîntarea caldă a lîncezit-o în cuprins de urît. **O inimă abstractă** — e taina plictiselii. O inimă prin care a curs timpul și-n care mai sălășluiesc idei doar, pîndite de mucegai, atinse-n răceala lor nepătată.

Unde sînt mijirile vieții, analfabet al Binelui, atoateștiutor prin Rău?

...Și mă întreb adesea: cum îndrăznit-am ca să fiu copil?

A fi singur pînă la păcat, a prelungi separația pînă la vină, a nu cunoaște fior divizibil de izolare. A fi **categorial** singur.

O putere ucigașă, pornită din spirit, te împinge spre maximum de ins din tine. Universul devine el însuși ins. **Te ajunge**. Sau l-ai ajuns...

Acceptul de **personal**, care ne fărâmițează ca figuri umane, crescînd în unii pînă la exclamație cosmică, naște neprielnicia-n fire. Ins lipsit de cumpăt din exces de sine, arbore cu vîrful în cer, ce-și uită rădăcinile..., volumul eului constrînge infinitul, iar văzul străvăzător și critic se-neacă în individul unanim.

...Îndrăgind ura împotriva-mi, îmi șerpuiesc dulceața pacostei pe sub sfărîmăturile timpului. Nici o boare de realitate să-mi mai atingă fruntea! Sufle-și diavolul cumiņtenia și suferința pe cutele ei, pătrundă-n creier respirația Răului, în speranță întoarcă-se pe dos clipele, și-nstăpînească-și în ea desfrîul aiurit. Smintirea nu mai plătească vamă minții, ci năvălească neoprită peste întocmirea cugetului!

Adîncimea unei filozofii o măsur după dorul de ducă pe care-l exprimă, pe care-l **fuge**. Sistemul de reflexii ce nu ascunde neajunsul fiecărui loc îndestulează respirații mijlocii, neliniști așezate. Urmărit de **altceva**, clădirea gîndurilor micșorează pasiunea hoinărelii și impune o surdină obsesiunii spațiului. A cugeta e orișicum **a sta**. Nu în zadar se spune: stau așa și mă gîndesc.

Frica de a o lua razna și vraja sîngerîndă a lui **aiurea** trezesc răspuns de instincte mediocre și ne apărăm prin teoretice sălașuri de nesfîrșitul imediat al inimii. Ordinea-n gînd e piedica acesteia. Ordinea în gînd e moartea inimii. De-am slobozi-o, unde-am fi? Legea ei e **nicăieri**, iar a sistemului — **aici**.

Inelînd cugetele, primejdia dispare. Și dispare și volatilitatea eului. Ne solidificăm. Aburii pripiți ai duhului se încheagă. Inspirația dezlînată ia contur — și libertatea geme. Și cît suspin al inimii în legarea gîndurilor! Ele se încopciază pe cadavrul nesfîrșirii. Să le lăsăm de capul lor, să nu le mai conchidem, s-o ștergem în lumea fără încheiere? Ispita-i tot așa de mare ca și teama.

Iată-mi sîngele, iată-mi cenușa. Și bîjbîiala funebră a minții. Universul a rămas — pat pentru zgura duhului.

Soarele s-a-mpotmolit în propria-i lumină și-n mlaștina cerească.

Supraviețuitorilor li s-au oprit ochii. Pupilele nu se mai măresc de mirare. Căci nimic nu mai miră în spațiu.

Să-mi vînture praful ființei, vînturi nu mai sînt. Adierile au înghețat pe creiere muritoare. Și inimile în înmărmurire șoptesc rîvnind spaima înflorită de a fi. Unde-s zilele

ca să muzeze Eroarea? În lume nimic nu mai greșește, nimic nu mai este. Căci lumea s-a îmbălsămat în Adevăr. Universul s-a sfârșit — din **a se ști** — de anemie. Nici o picătură a sîngelui nu mai zvîcnește înfiripare de fire. În sînge s-a lăsat **Știrea**.

...Scîrbit de deznodămîntul general, insul își ia pălăria, îmbarcîndu-și cenușa spre alt univers.

Ca și cum ne-am purta Eul în spate, setoși de desplicarea de noi înșine, fugim identitatea ca o supremă povară.

Aerul ce se coclește în plămîni e răsufat de Dumnezeu și pufăirea Lui străbate-n cuget otrăvindu-i miezul de-un infinit bolnav. Sub îndemnul divinei destrămări, Ideile lîncezesc în boare caldă și leșioasă. Și nici o lorică prostie nu-nvăluie murirea nemiloasă.

Să nu blesteme conștiința Eul? Duhul să nu-și sugrume temeiul? Vegherea să nu reteze speranța?

Spiritul varsă ura împotriva celui ce îl poartă, otrăvește insul ce a vrut să fie mai mult decît ins, prăfuieste materia ce îl susține. Eul e marea victimă, eul e deocheat.

Fără presimțirea dragostei și-a morții, insul s-ar plictisi din măruntaiele materne și-ar mozoli dezabuzat sfircuri fără viitor. Dar el așteaptă tainic cele două ispite, urzind din fașă fire-n ficțiuni. Dragostea se apropie, dragostea umple anii. Dar în infinitul ei schilod, spărturile slobod ochii spre **Altceva**. Curiozitatea dureroasă condensează timpul prin care ne tîrîm spre sfîrșire. Clipele se-ngroașă: timpul dens al muririi... Și cum prin luminișurile dragostei descoperim întunericul final, îndrăgirea ascunde un echivoc, ce preschimbă pasiunea în fioruri putrede. O veșnicie pe care se desfată viermii e echivocul îndrăgirilor.

Iubirea nu ne poate lecu de Altceva. Și acest Altceva e patima fatală a omului. Dusă pînă la capăt, ea destăinuiește pe funduri ceva ce **ar fi**, popas dezastruos al curiozității. Poate că n-am înclina toamnele inimii spre Ea, dacă n-ar fi un **imediat capital**, dacă n-am îndura urîtul de contingentă. Căutînd veșnic Limita, exasperați de arbitrar, Moartea își merită majuscula prin setea de siguranțe. Căci ea-i ficțiunea căreia-i acordăm totul, banalitatea ireparabilă a timpului.

Pentru spirit, ea există tot așa de puțin ca **orice**. Dar el o **recunoaște**, constrîns de sînge, de vechi adevăruri, de tradițiile inimii. El se **pleacă**. Eul i-o impune. Și astfel îngăduie el ficțiunilor mai mult decît merită. **Dacă totul o cere, de ce n-ar fi?**, se întrebă el cu

scîrbă sceptică. De ce i-aș răpi omului o minciună supremă? El o vrea, s-o aibă. Neputincios să-și scornească o eroare confortabilă, răpească-mi armele s-o apere. Moară pentru Moarte!

...Așa judecă Spiritul — și, despărțit de sine, se așază în tăcere.

Vina mea: am jefuit realul. Am mușcat toate merele nădejii omului. Pieziș zăresc spre soare...

Ros de păcatul noutății, și cerul l-aș fi-ntors pe dos. Oprindu-mi dinții-n ascunzișurile cărnii și învîrtind idei în hore abstracte, tainele mureau în gură și în creier. Unde-i suc de devenire să împrășteze pulsul duhului și-al sîngelui? În urmă doar stropi defuncți, însămîntîndu-mi trecutul ca o lactee cale a nerostului. Respirația-i dezmaț. Și caut trupuri nepătate să-mi cheltuiască rămășițe de călduri și cugete neatînse să-mi risipesc oboseli aprinse.

Nimicului ce-mbată absența universului, să-i adaug cutremurul sonor al sufletului, să-i spintec liniștea cu un vârtej de glas, să-mi las pacostea muzicii pe-ntinderi! Să fiu sufletul golului și inima nimicului!

Vei reuși a-năbuși menirea negativă de care ești muncit? Niciicînd.

Vei însănătoși răul ce-ți mîncă mersul respirației? Deloc.

Mai ridică-vei amarul din simțuri la esență de întrebări? Totdeauna.

Nu vrei să-ți storci formula de ireparabile în dulciu de credințe? Nicidecum.

...În sîngele tău o drojdie de Niciodată se desfată, în sîngele tău se dezalcătuieste timpul — și-un acaftist pe dos te salvează din înecul mîntuirii. Și Diavolul se furișează prin ochiul lui Dumnezeu și tu-i urmezi umbra și urma...

Paris, 1941–1944

Hôtel Racine

rue Racine

Cuprins

Notă asupra ediției 5

I

- 1 Cu rîvnă și amar, cercat-am... (11)
- 2 „Apoi a pus heruvimi cu sabie de flacăra...” (11)
- 3 Pe semeni îi cunosc. (13)
- 4 Cum scoboram din cetatea ardeleană... (16)
- 5 Precum iubești cărțile... (16)
- 6 Pietate estetică... (17)
- 7 Din tot ce-i fugar... (18)
- 8 Doctrinile n-au vlagă... (21)
- 9 Eu știu că undeva în mine... (22)
- 10 Două atribute are omul... (23)
- 11 „Adevărul nu visează niciodată”... (26)
- 12 Zîmbetul e incompatibil cu legea cauzalității... (27)
- 13 Să fie o lingușire... (28)
- 14 Din roadele morții m-am înfruptat... (34)
- 15 Dorința de a dispărea... 34
- 16 Deodată universul se-nvăpaie... 36
- 17 Am citit slova omului. 37
- 18 Ieri, azi, mâine. 39
- 19 Urîtul parizian, sudic și balcanic... 39
- 20 Prin ce miracol... 44
- 21 De s-ar aprinde azurul... 45
- 22 Cutezanțele spiritului hîrbuiesc existența... 46
- 23 Cei roși de neajunsul... 48
- 24 Născut din neam fără noroc... 50

II 53

- 25 De-aș conduce oști... 55
- 26 La toate întrebările noastre... 57
- 27 Când nu năzuiești... 58
- 28 Că oamenilor nu le e rușine... 60
- 29 De n-ar săpa răul patimii nocturne... 61
- 30 Obosit de-a ști atâtea... 62
- 31 Văd carnea din jurul meu... 62
- 32 Destin valah... 64
- 33 Adesea mi-am luat rămas-bun de la viață... 67
- 34 De n-ai fi ascultat în prima tinerețe... 68
- 35 Cu cât omul constituie mai mult... 69
- 36 Că mai sînt și-mi fac încă potecă... 69
- 37 Cerul nu-l voi lăsa în pace... 72
- 38 Flacără! — puțință vizibilă de a nu fi! 73
- 39 Deodată o vrăjitoare îți turbură... 74
- 40 Materia nu vrea să doarmă. 76
- 41 Națiunile fără orgoli... 77

III 81

- 42 În tine rodesc grăunțe de lepră... 83
- 43 Proștii zidesc lumea... 84
- 44 Ca o fiară pierdută... 85
- 45 Muritoarele n-au decît două brațe. 87
- 46 Moartea-mi picură pe creștet. 88
- 47 Mă asupresc sub țării. 89
- 48 Zile infinite, cum să vă pierd? 90
- 49 Ca un supraviețuitor... 91
- 50 Mi-am cheltuit sufletul... 92

IV 93

- 51 Substanța duratei e plictiseala... 95
- 52 Alunecînd pe povîrnișul gîndurilor... 96
- 53 Fericirea îmi paralizează spiritul. 96
- 54 Ca să ne răvășim, pămîntul... 97
- 55 Aș vrea să-mi fac din Idee... 98
- 56 De obicei, ne credem cu toții... 98
- 57 Religia și mai cu seamă slujitoarea ei... 99
- 58 Copil, n-ai avut stare. 99
- 59 A nu vedea în lucruri... 100
- 60 A gîndi — adică a-ți lua... 101
- 61 În boală ne mărturisim prin trup. 101
- 62 Din naștere plutește asupra-ți... 102
- 63]mi aduc aminte a fi fost cîndva copil. 102
- 64 A fi singur pînă la păcat... 103
- 65 Adîncimea unei filozofii o măsoară... 104
- 66 Iată-mi sîngele, iată-mi cenușa. 105
- 67 Ca și cum ne-am purta Eul în spate... 105
- 68 Fără presimțirea dragostei și-a morții... 106
- 69 Vina mea: am jefuit realul. 107
- 70 Vei reuși a-năbuși menirea negativă... 108

[Coperta IV]

În 1940 (la 12 martie), Cioran începe să scrie **Îndreptar pătimas**, care va fi ultima (cea de a șasea) carte în limba română. Varianta definitivă — rămasă inedită — este încheiată în 1944. În această perioadă, interesele sale culturale sînt legate cu precădere de literatura română veche, mai cu seamă de scrierile religioase pe care le găsește în biblioteca Bisericii române de la Paris. Trăiește, în tot acest răstimp, ca un «tînăr rentier», într-un oraș pe care-l aseamănă cu Roma decadentei; paginile **Îndreptarului** respiră o voluptate a claustrării în mijlocul unei lumi în care își consumă pînă la epuizare condiția de străin («Fost-a pe St. Michel străin mai străin ca tine?»). La sfîrșitul războiului această viață de marginal își atinge limita, activînd resursele aceluia orgoliu uriaș care nu se poate naște decît pe fondul unei lungi perioade de anonimat, de umilință și de așteptare. Autorul celor cinci cărți publicate în România nu este, aici, nimeni. Vreme de un an stă, cîte douăsprezece ore pe zi, asemeni unui funcționar conștiincios, la cafeneaua «Flore», locul de întîlnire al intelectualității franceze. Totul seamănă cu o recunoaștere a terenului înainte de începerea bătăliei. În 1945, pariul cu sine este încheiat: Cioran le va arăta francezilor că poate scrie la fel de bine, dacă nu chiar mai bine decît ei.

Conversie în format Winword 2.0 IBM-PC:
Ioan-Lucian MUNTEAN (muntean@physics.pub.ro).